

Vysoká škola ekonomická v Praze
Univerzita třetího věku

Základy účetnictví 1

Učební text pro předmět U022

Ing. Jiřina Bokšová, Ph.D.

Praha 2008

© Ing. Jiřina Bokšová, Ph.D. – Praha 2008
ISBN 978-80-7399-???-?

Obsah

1. Pojem účetnictví, druhy a funkce účetnictví, uživatelé účetnictví.....	5
1.1 Pojem účetnictví	5
1.2 Co je to účetnictví a jaké plní funkce	5
1.3 Druhy účetnictví	6
1.4 Účetní soustavy.....	7
1.5 Uživatelé účetnictví a jejich informační potřeby	8
1.6 Regulace finančního účetnictví.....	10
2. Bilancování majetku a jeho zdrojů (rozvaha)	11
2.1 Rozvaha a její prvky	11
2.1.1. Sestavení rozvahy	13
2.2 Změny rozvahových stavů.....	23
2.2.1. Změny rozvahových stavů bez vlivu na výsledek hospodaření	23
2.2.2. Změny rozvahových stavů s vlivem na výsledek hospodaření	26
2.2.3. Náklady a výnosy, výsledek hospodaření.....	28
3. Metodické prvky účetnictví.....	35
3.1 Účet a soustava účtů	35
3.1.1. Typologie účtů.....	35
3.1.2. Zachycování zápisů na účtech rozvahových	36
3.1.2.1. Otevírání rozvahových účtů na počátku účetního období.....	37
3.1.2.2. Uzavírání rozvahových účtů na konci účetního období.....	38
3.1.3. Zachycování zápisů na výsledkových účtech.....	38
3.2 Podvojnost a souvztažnost.....	49
3.3 Účetní dokumentace	50
3.3.1. Účetní doklady.....	50
3.3.2. Náležitosti účetních dokladů	51
3.3.3. Oběh účetních dokladů	51
3.4 Ostatní metodické prvky účetnictví	58
3.4.1. Syntetická a analytická evidence.....	58
3.4.2. Účetní knihy	58
3.4.3. Obratová předvaha.....	61
4. Obecně uznávané předpoklady a zásady	67
4.1 Ostatní účetní zásady	67
4.2 Kvalitativní požadavky na účetní informace	69
5. Výnosy, příjmy, náklady, výdaje	71
5.1 Přejícné položky.....	71
5.1.1. Účty časového rozlišení.....	73
5.1.2. Dohadné položky	80
6. Oceňování.....	87
6.1 Ocenění majetku a závazků k okamžiku uskutečnění účetního případu	87
6.2 Ocenění majetku a závazků ke konci rozvahového dne či k jinému okamžiku, k němuž se účetní závěrka sestavuje.....	91
7. Inventarizace	93

1. Pojem účetnictví, druhy a funkce účetnictví, uživatelé účetnictví

Každý podnikatelský subjekt potřebuje pro své řízení a rozhodování informace. Jedním ze zdrojů, který tyto informace poskytuje, je účetnictví. Informace získané z účetnictví slouží nejen podnikatelskému subjektu samému, ale i ostatním uživatelům, se kterými podnikatel přichází do styku při své podnikatelské činnosti. Jsou to banky, finanční úřady, odběratelé, dodavatelé apod.

1.1 Pojem účetnictví

*Pojem
účetnictví*

Účetnictví můžeme chápat jako **nauku, vědní disciplínu**, případně jako **praktickou činnost**, při které se podle určitých pravidel provádí záznamy o hospodaření podniku (účtování), nebo jako **výsledek činnosti** (soustava provedených záznamů a jejich využití).

*Vědní
disciplína*

Účetnictví jako nauka zkoumá, jak optimalizovat nástroje účetnictví, aby účetnictví v praxi podávalo věrohodný přehled o finanční situaci v podniku.

Účetnictví jako věda se zabývá např. výzkumem teorií účtů a účtových systémů, teorií bilancování, teorií oceňování, analýzou účetních norem, analýzou vývoje účetnictví.

Účtování

Účetnictví jako praktická činnost zjišťuje, měří, zaznamenává, třídí a shrnuje informace o všech hospodářských operacích v účetní jednotce v průběhu jejího fungování.

*Výsledek
činnosti*

Účetnictví představuje uzavřený systém evidence, který nás informuje o fungování podnikatelského subjektu, **zjišťuje výsledek hospodaření podnikání a sděluje relevantní údaje uživatelům.**

*Vývoj
účetnictví*

Účetnictví se vyvíjelo s rozvojem lidské společnosti. První záznamy jsou dochovány z doby 3 600 let př. Kristem (klínopisné desky – účty na obilí). První dochovaná učebnice účetnictví vyšla 1494 v Benátkách (L. Pacioli). V roce 1864 vyšla v Praze 1. učebnice účetnictví od A. Skřivana (je autorem české účetní terminologie).

Účetnictví se vyvíjelo s rozmachem obchodu, podnikání a technologií. V průběhu vývoje se vytvářely nové koncepty a nové techniky záznamů, upřednostňovaly určité účetní zásady vždy tak, aby účetnictví bylo schopno uspokojovat potřeby uživatelů účetních informací.

1.2 Co je to účetnictví a jaké plní funkce

Předmětem účetnictví je **hospodářská aktivita** podnikatelského subjektu.

*Definice
účetnictví*

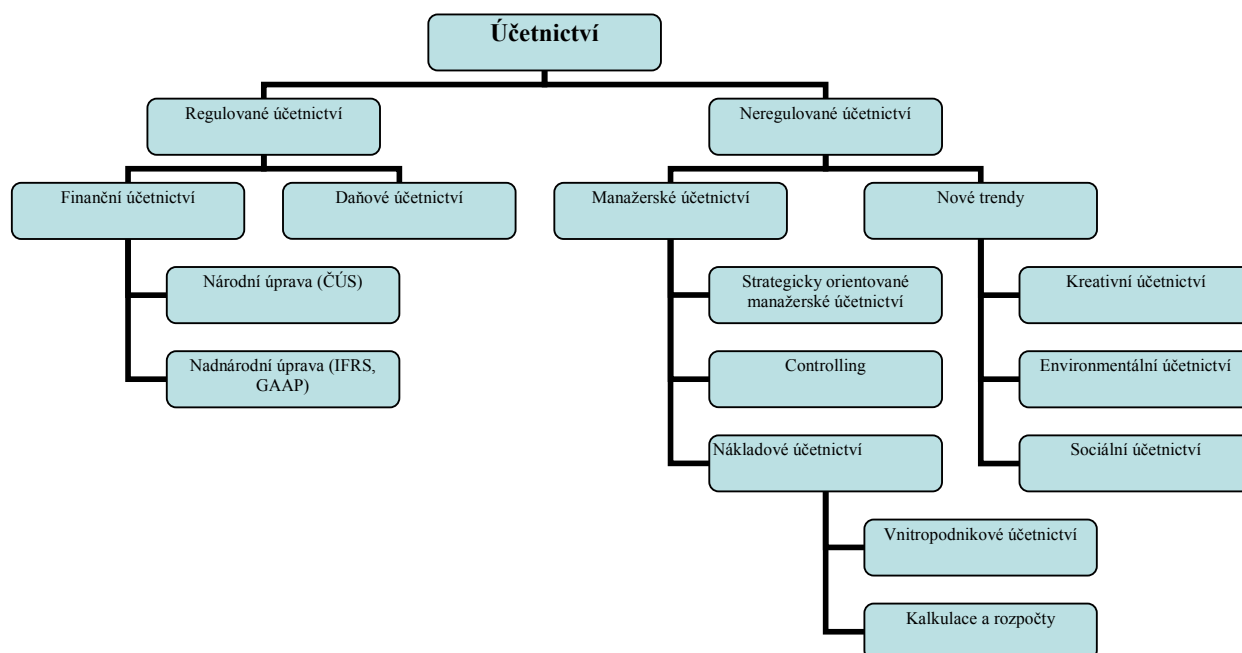
„Účetnictví jsou uspořádané zápisy o stavu majetkových součástí podniku a o jejich pohybu; účelem je poskytovat uživatelům přehled o podnikovém jmění a zjišťovat výsledek hospodaření“.

*Funkce
účetnictví*

- Jako základní funkce účetnictví bývá označována funkce:
- **informační** - má-li účetnictví informovat, a to samotné podnikatele, vlastníky, manažery, obchodní partnery, banky, stát, investory apod., musí obsahovat informace odrážející skutečnost,
  - **evidenční** – vedení soustavných zápisů o ekonomických jevech ve firmě,
  - **důkazní prostředek** - při uznávání pohledávek a závazků mezi věřitelem a dlužníkem při soudních sporech,
  - **podklad pro rozhodování** - účetní data slouží jako východisko pro finanční analýzu a v souvislosti s tím jako informační zdroj pro finanční řízení firmy,
  - **kontrolní a daňová** - účetní informace slouží jako podklad pro zjišťování základu daně z příjmů a daňové povinnosti, pro potřeby kontroly ze strany finančních úřadů, zaměstnanců apod.

1.3 Druhy účetnictví

Druhy účetnictví naznačuje následující schéma:

Regulované účetnictví může být regulováno buď legislativou určité země, nebo může vycházet z obecně platných zásad a postupů, jež vyvinula praxe a které byly všeobecně akceptovány.

U neregulovaného účetnictví nejsou stanovena žádná pravidla a vytvoření pravidel je v kompetenci podnikatelského subjektu.

Pro potřeby našeho kurzu je třeba naznačit rozdíl mezi účetnictvím finančním a manažerským.

*Finanční
účetnictví*

Finanční účetnictví zaznamenává transakce mezi účetní jednotkou a jejím okolím. Jedná se tedy o zachycení vazeb s odběrateli, dodavateli, zaměstnanci, bankou a jinými věřiteli, dále vztahy ke státnímu rozpočtu, institucím sociálního zabezpečení, zdravotním pojišťovnám a k dalším subjektům. Na rozdíl od manažerského účetnictví je finanční účetnictví

regulovanou účetní soustavou. Finanční účetnictví se orientuje na dosažené výsledky v minulosti.

Finanční účetnictví by mělo informovat především o finanční situaci účetní jednotky a finanční výkonnosti účetní jednotky.

K charakteristickým **znakům** finančního účetnictví patří:

- účetnictví zachycuje skutečný stav a pohyb majetku a závazků a zjišťuje skutečný výsledek hospodaření,
- evidence se vede z časového hlediska, tj. za určité časové období, např. kalendářní rok, který je v účetnictví účetním obdobím,
- účetnictví se vede jako soustava účetních záznamů, k jejichž vyhotovení lze použít technických prostředků,
- jednotlivé hospodářské jevy zachycuje vždy na základě písemného záznamu účetního dokladu,
- účetnictví se vede nepřetržitě, tzn. po celou dobu existence účetní jednotky,
- účetnictví se vede úplně, průkazným způsobem a správně.

Pro účetní jednotku to znamená, že účetnictví zahrnuje veškeré činnosti podnikatelského subjektu, účetní záznamy pravdivě vypovídají o její činnosti a lze je prokázat předepsaným způsobem.

Manažerské účetnictví

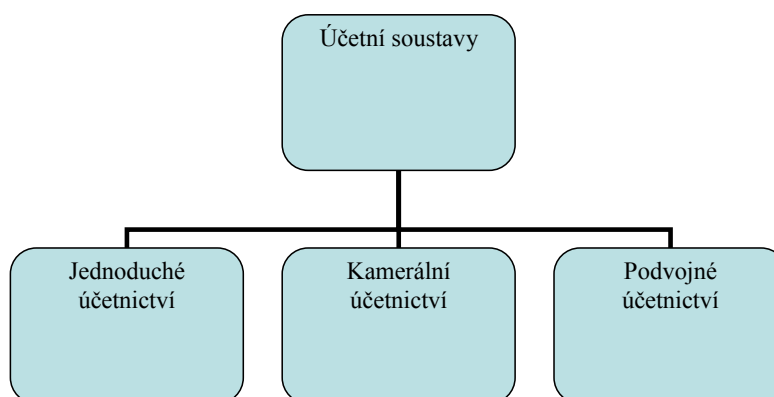
Manažerské účetnictví (strategicky orientované účetnictví, nákladové účetnictví, controlling) klade důraz na poskytování informací pro potřeby vnitřního řízení firmy, a to zejména pro rozhodování. Manažerské účetnictví se orientuje na budoucnost. Musí poskytovat svým uživatelům informace (např. o struktuře nákladů a výnosů, kalkulaci výkonů, rozpočty) pro rozhodovací úlohy (na stávající či budoucí kapacitě), a to včetně úloh cenových.

Účetní informace z manažerského účetnictví využívají řídicí pracovníci například při posuzování různých variant budoucího vývoje podniku.

1.4 Účetní soustavy

Historicky se vyvinuly tři základní účetní soustavy:

Účetní soustavy

Jednoduché účetnictví

Jednoduché účetnictví bylo založeno na sledování příjmů a výdajů peněžních prostředků. Výsledek hospodaření se zjišťoval jako rozdíl příjmů a výdajů. Tento evidenční systém nehodnotil „aktivitu“ (výkonnost)

podnikatelského subjektu. Dnes jednoduché účetnictví nahradila daňová evidence, která klade důraz zejména na daňové příjmy a výdaje.

*Kamerální
účetnictví*

Jedná se o specifickou historickou formu účetnictví používanou v organizacích a orgánech veřejné správy (v současné době se tato účetní soustava již nepoužívá). Kamerální účetnictví sleduje příjmy a výdaje těchto subjektů. Od jednoduchého a podvojného účetnictví se liší ve způsobu posuzování a zachycování účetních případů, účetní zápisy se prováděly do tzv. „rubrik“.

*Podvojně
účetnictví*

Podvojně účetnictví je založeno na zachycování účetních zápisů podvojným způsobem. Nahlížíme tak na majetek jednak z hlediska formy, jednak z hlediska zdrojů jeho krytí. Výsledek hospodaření se zjišťuje jako rozdíl mezi výnosy a náklady. Podvojně účetnictví je založeno na určitých předpokladech a zásadách, které budou vymezeny v následujících kapitolách.

Příklad 1.1

Podnikatel pan Novák nakoupil v hotovosti v Indonésii bambusový nábytek, který lodí nechal přepravit do přístavu v Hamburгу. Tam nábytek nechal uložit v pronajatém skladu. Za přepravné, jakož i skladné zaplatil do konce běžného účetního období. O indonéský bambusový nábytek je v České republice neobyčejný zájem, a proto má na něj již nyní nasmlouvané dlouhodobé kontrakty. Tento nábytek bude prodán v následujícím účetním období.

Úkoly:

- Zhodnoťte hospodaření podnikatele Nováka v běžném účetním období.
- Posuďte, zda se bude lišit výsledek hospodaření v jednoduchém účetnictví a v účetnictví podvojném v běžném období.

1.5 Uživatelé účetnictví a jejich informační potřeby

Uživatele účetních informací z pohledu přístupu k informacím členíme na interní a externí.

Mezi **interní uživatele** účetních informací především řadíme:

- vlastníky podniku s přímým přístupem k informacím o podniku (většinou se podílejí na řízení malé firmy), a
- podnikový management.

Mezi **externí uživatele** účetních informací můžeme zahrnout:

- vlastníky podniku bez přímého přístupu i informacím (akcionáři, kteří vlastní podíl ve společnosti, ale mají přístup ke zveřejňovaným informacím),
- zaměstnance podniku (vyjma managementu),
- investory,
- banky a dlouhodobé věřitele,
- dodavatele, odběratele,
- státní orgány,
- konkurenci apod.

Každá kategorie uživatelů účetních informací má své specifické informační potřeby:

Vlastníci

Vlastníci podniku (akcionáři, společníci) se zajímají především o to, zda jsou jejich prostředky výhodně uloženy, sledují tedy současnou výnosnost

---

akcií, finančně majetkovou situaci podniku a výsledek hospodaření. Vlastníci často stojí před otázkou, zda nadále investovat do podniku či nikoli, snaží se odhadnout budoucí vývoj účetní jednotky. Mezi priority jejich zájmu patří např. výše vyplacených dividend.

Vedení podniku

Pro **podnikový management** jsou nejdůležitější informace, které lze využít pro finanční řízení podniku (manažerské účetnictví). Manažeři pomocí nich rozhodují o uložení volných finančních prostředků, rozhodují o odměňování zaměstnanců, o dividendové politice. Management na základě účetních informací posuzuje hospodaření podniku, odkrývá jeho silné a slabé stránky podniku (kolik máme peněz, kde se hodně utrácí, kdo nám dluží, kolik dlužíme my, jaké máme tržby), v neposlední řadě slouží účetní informace jako základ pro důležitá (strategická) rozhodnutí, týkající se budoucnosti podniku.

Zaměstnanci

Zaměstnanci se zajímají především o současné i výhledové mzdové a sociální situaci v podniku. Informace z účetnictví mohou zaměstnancům posloužit jako argumenty pro jednání s managementem a vedením společnosti a zároveň jako podklady pro prognózu budoucí úrovně zaměstnanosti v podniku.

Dlouhodobí věřitelé

Banky se na základě údajů z účetnictví rozhodují, zda podniku poskytnou úvěr nebo zda žádost o úvěr zamítnou. Zkoumají především, zda bude podnik v budoucnu schopný úvěr splatit (včetně úroků) a zda za poskytnutý úvěr bude moci nabídnout odpovídající záruku. V případě, že úvěr byl již poskytnut a podnik jej není schopen splácet, zajímá se banka navíc o ocenění podniku (např. formou likvidační hodnoty).

Dlouhodobí držitelé dluhových cenných papírů mají, obdobně jako banky, největší zájem o informace týkající se finanční stability a likvidity, a to v horizontu splatnosti dluhu.

Obchodní (krátkodobí) věřitelé

Dodavatelé se zaměřují primárně – stejně jako banky - na informace týkající se schopnosti uhradit dluhy (likvidita). Kromě toho sledují i předpoklady pro dlouhodobé obchodní kontakty, které jsou závislé na schopnosti podniku (odběratele) přežít a rozvíjet své aktivity.

Odběratelé

Zákazníci sledují stabilitu podniku a možnost jeho dalšího rozvoje. Je pro ně důležité vědět, zda se podnik (dodavatel) nedostane do finančních obtíží, neboť ty by se mohly projevit na kvalitě či dochvilnosti dodávek. Tyto informace nabývají na významu zvláště tehdy, když je náš podnik jediným dodavatelem. V případě jeho bankrotu by odběrateli vznikly vážné problémy.

Vláda a její orgány

K nejdůležitějším uživatelům účetnictví patří bezesporu **státní orgány**, jejichž snahou je formulovat racionální finanční politiku státu vůči podnikovému sektoru i jednotlivým odvětvím. Například orgány finanční správy se zaměřují na faktory, které ovlivňují výši rozpočtových příjmů, jako jsou daň z přidané hodnoty, daň z příjmů a cla. Pomocí zákona o účetnictví a ostatních předpisů se snaží o větší průhlednost finančních informací a o jejich snadnější interpretaci z hlediska daňové způsobilosti plátců daně.

Orgány místní správy a samosprávy mají obdobné zájmy jako centrální orgány, chtějí informace o finančním hospodaření podniků na svém území.

<i>Konkurence</i>	<p>Konkurenti porovnávají vlastní výsledky s výsledky konkurentů a na základě tohoto srovnání pak přizpůsobují své chování na trhu. Konkurence využívá informací z účetnictví ke stanovení vlastní strategie, zvažuje možnost získání kontroly nad daným podnikem.</p>
<i>Investoři</i>	<p>Další významnou skupinu tvoří potenciální investoři a obchodníci s cennými papíry, kteří sledují celkové finanční hospodaření podniku. Získané informace využijí především pro rozhodnutí o obchodech s cennými papíry a při volbě optimálního portfolia.</p>
<i>Ostatní uživatelé</i>	<p>Kromě všech výše uvedených skupin existují ještě některé specifické skupiny uživatelů – jde například o ekologické organizace, které sledují vliv činnosti podniku na životní prostředí v daném regionu, dále pak daňoví poradci, účetní znalci a odhadci, finanční analytici a ekonomičtí poradci, burzovní makléři, univerzity, odborové svazy, novináři a v neposlední řadě široká veřejnost.</p>

1.6 Regulace finančního účetnictví

Regulace účetnictví v jednotlivých zemích se uskutečňuje buď jako:

- **Regulace vnější** – představuje v řízení účetnictví prostřednictvím státu nebo profesních svazů.
- **Samoregulace** – usměrňování účetnictví zabezpečuje přímo podnik, účetní profesionál se řídí obecně uznávanými účetními zásadami a národními účetními standardy dané země.

V některých zemích se regulují pouze účetní výkazy, jiné země zase běžné účetnictví.

- **Regulace po linii účetních výkazů** – vychází z požadavků kladených na účetní výkazy jejich uživateli (vlastníci, manažeři, externí uživatelé účetních výkazů).
- **Regulace po linii běžného účetnictví** – regulace se soustřeďuje na zobrazení jednotlivých ekonomických jevů – výsledkem je normativní úprava ve formě účtové osnovy a závazných postupů účtování.

Současný český účetní legislativní rámec pro podnikatele tvoří:

- **základní normy:**
    - Zákon 563/1991 Sb. o účetnictví,
    - Vyhláška 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví a
    - České účetní standardy pro podnikatele.
    - IFRS
    - Vnitropodnikové směrnice
  - **další předpisy:**
    - Vyhláška 501/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou finančními institucemi,
    - Zákon 586/1992 Sb. o daních z příjmů,
    - Zákon 593/1992 Sb. o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů.
-

2. Bilancování majetku a jeho zdrojů (rozvaha)

2.1 Rozvaha a její prvky

Rozvahou (bilancí) rozumíme výkaz majetku (aktiv) a zdrojů krytí majetku (pasiv). V rámci zdrojů krytí pak **rozlišujeme** vlastní kapitál a závazky (dluhy).

*Definice
prvků
rozvahy*

Aktivum je majetek (ekonomický zdroj) ovládaný podnikem, ocenitelný v penězích, jehož existence je výsledkem minulých hospodářských aktivit, podnik s ním plně disponuje a od něhož se očekává, že podniku přinese budoucí ekonomický prospěch.

Závazkem rozumíme současnou povinnost podniku ocenitelnou v penězích, jež vznikla na základě minulých hospodářských aktivit a podnik za ně v plném rozsahu zodpovídá. Vypořádání této povinnosti bude mít za následek snížení budoucího ekonomického prospěchu.

Vlastní kapitál je definován jako rozdíl předchozích dvou veličin platí tedy:

$$\text{Vlastní kapitál} = \text{Aktiva} - \text{Závazky}$$

neboli

$$\text{Aktiva} - \text{Závazky} = \text{Vlastní kapitál}$$

Z hlediska **podvojného účetnictví** rozeznáváme dva základní pohledy na majetek účetní jednotky:

- majetek z hlediska jeho konkrétní formy neboli složení – **aktiva**,
- z pohledu zdrojů jeho financování; (vlastní kapitál a závazky) – **pasiva**.

*Bilanční
princip*

Základním metodickým prvkem podvojného účetnictví je tzv. bilanční princip (dvojitý pohled na majetek účetní jednotky), který nám poskytuje celkový obraz hospodářské a finanční situace v podniku.

V podvojném účetnictví platí:

$$\boxed{\text{AKTIVA} = \text{VLASTNÍ KAPITÁL} + \text{DLUHÝ}}$$

$$\text{AKTIVA} = \text{PASIVA}$$

$$\boxed{\sum \text{Aktiva} = \sum \text{Pasiva} \dots\dots\dots \text{důsledek působení bilančního principu}}$$

Příklad 2.1

Položka	A	P	N
Nakoupené dluhopisy			
Půjčka od tety			
Přijatý dar			
Nákladní automobil			
Software			
Výrobky			
Nevyplacené mzdy zaměstnancům			
Smlouva o smlouvě budoucí na nákup zboží			
Závazky vůči dodavatelům			
Vydaná emise akcií (v akciové společnosti)			
Zisk			
Peníze v pokladně			
Bankovní úvěr			
Finanční ředitel, který zajistí zvýšení ekonomického prospěchu firmy			
Pohledávky za odběrateli			
Ztráta			
Nakoupené akcie			
Materiál			
Ceniny			
Pozemek			
Půjčka zaměstnanci			
Vydané dluhopisy			
Průměrná výše měsíční mzdy			
Závazky ke státu			
Dálnice pro dopravní společnost			
Rezervní fond			
Rezervy			
Počítač			
Základní kapitál společnosti			
Peníze na účtu v bance			
Moře - pro firmu zabývající se rybolovem (moře je jediný zdroj příjmů firmy)			
Nakoupená licence			
Závazky k celnímu úřadu			
Babička, která vede naší firmě účetnictví a vše patřičně hlídá			
Budova			
Přijatý úplatek			

Úkoly:

- Rozhodněte, které z položek jsou aktivity (A) a které pasivy (P), event. které položky nebudou v účetnictví zobrazeny vůbec (N) a zdůvodněte.

2.1.1. Sestavení rozvahy

Aktiva

Aktiva podniku lze v účetní jednotce rozčlenit z časového hlediska na dvě základní kategorie, a to na:

- **dlouhodobý majetek** – pro něj je typické, že budeme ekonomický prospěch z tohoto majetku čerpat opakovaně tj. po dobu delší než 12 měsíců,
- **krátkodobý majetek** – pro který je typická jednorázová spotřeba.

Z hlediska **provozního cyklu** můžeme aktiva podniku rozčlenit na:

- **stálá aktiva** – pro ně je typické, že se budou účastnit několika provozních cyklů, tj. ekonomický prospěch z tohoto majetku budeme čerpat opakovaně, a na
- **oběžná aktiva** – která se účastní se provozního cyklu jen jednou.

Mezi základní **složky dlouhodobého majetku** patří:

- dlouhodobý nehmotný majetek,
- dlouhodobý hmotný majetek a
- dlouhodobý finanční majetek.

Mezi základní **složky krátkodobých aktiv** (oběžného majetku) patří:

- zásoby,
- pohledávky¹,
- peníze a jiný krátkodobý finanční majetek

Pasiva

Zdroje financování neboli **pasiva podniku** lze členit na:

- **vlastní kapitál a**
- **cizí zdroje** (závazky, dluhy).

Mezi hlavní **složky vlastního kapitálu** patří:

- základní kapitál,
- fondy
  - kapitálové
  - tvořené ze zisku podniku
- zisky z minulých let,
- ztráty z minulých let a
- výsledek hospodaření běžného účetního období.

Mezi hlavní **složky závazků** (cizích zdrojů) patří:

- rezervy a
- závazky
  - z obchodního styku
  - vůči zaměstnancům
  - vůči státu a obdobným institucím

---

¹ V rámci oběžných aktiv sledujeme jednak krátkodobé pohledávky (doba splatnosti do jednoho roku), jednak pohledávky dlouhodobé (splatnost delší než jeden rok). Dlouhodobé pohledávky tak nejsou součástí dlouhodobého majetku.

- vůči bance (bankovní úvěry)
- půjčky a finanční výpomoci od ostatních osob.

Cizí zdroje jsou v rozvaze členěny podle doby do splatnosti na:

- *závazky dlouhodobé* – tzn., že doba splatnosti je od rozvahového dne delší než 12 měsíců, a na
- *závazky krátkodobé* – to jsou závazky, které budou splaceny do 12 měsíců.

*Příklad
struktury
rozvahy*

Struktura rozvahy

AKTIVA	Rozvaha	PASIVA
<p>Dlouhodobý majetek Dlouhodobý nehmotný majetek Dlouhodobý hmotný majetek Dlouhodobý finanční majetek</p> <p>Oběžná aktiva Zásoby Pohledávky Peníze a jiný krátkodobý finanční majetek</p>	<p>Vlastní kapitál Základní kapitál Kapitálové fondy (emisní ážio) Fondy ze zisku (rezervní fond, statutární fondy) Nerozdělený zisk/ztráta z minulých let Výsledek hospodaření běžného roku</p> <p>Závazky (dluhy) Rezervy Závazky Úvěry a finanční výpomoci</p>	
Σ AKTIVA	Σ PASIVA	

Poznámky k rozvaze:

Aktiva jsou v rozvaze řazena podle likvidnosti tj. podle schopnosti přeměnit se na peníze, a to od nejméně likvidních (dlouhodobý majetek) až po nejlikvidnější (peníze).

Dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek slouží dlouhodobě v účetní jednotce a za tuto dobu se v průběhu své životnosti opotřebovává². Toto opotřebení může být buď fyzické, nebo morální. Úkolem účetnictví je systematicky rozložit cenu tohoto dlouhodobého majetku do nákladů účetní jednotky po dobu jeho životnosti. Této roční číselně vyjádřené alokaci říkáme **odpis**. Souhrnu odpisů za jednotlivá léta životnosti pak říkáme **oprávky**. **Oprávky korigují ocenění** dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku v rozvaze. **Oprávky jsou v rozvaze vykázány se záporným znaménkem u příslušného aktiva.**

Nevýznamné položky jsou v rozvaze agregovány do významnějších skupin. Žádná detailní informace není pro rozhodování uživatelů důležitá.

² Výjimku tvoří pozemky, a dále umělecká díla a sbírky.

*Ilustrační
příklad
možné
struktury
rozhavy*

Aktiva	Rozhava podniku.....k datu.....	Pasiva
Dlouhodobá aktiva:		Vlastní kapitál:
Nehmotná <ul style="list-style-type: none"> • software • patenty • licence • ostatní 		<ul style="list-style-type: none"> • základní kapitál • kapitálové fondy • fondy ze zisku • nerozdělený zisk/ztráta minulých let • výsledek hospodaření běžného účetního období (+, -)
Hmotná <ul style="list-style-type: none"> • pozemky • budovy • stroje a zařízení • ostatní 		
Dlouhodobá finanční aktiva <ul style="list-style-type: none"> • podíly (účasti) v jiných společnostech • ostatní cenné papíry k dlouhodobému držení • ostatní 		Závazky:
Oběžná (krátkodobá) aktiva		Dlouhodobé závazky
Zásoby <ul style="list-style-type: none"> • materiál • nedokončená výroba • výrobky • zboží • ostatní 		<ul style="list-style-type: none"> • dlouhodobé úvěry • závazky z emitovaných dluhopisů • ostatní dlouhodobé závazky
Pohledávky <ul style="list-style-type: none"> • odběratelé (pohledávky za odběrateli) • pohledávky vůči státu • pohledávky vůči zaměstnancům • zaplacené zálohy (např. dodavatelům) • ostatní pohledávky 		Krátkodobé závazky
Krátkodobá finanční aktiva <ul style="list-style-type: none"> • cenné papíry k obchodování • ostatní • bankovní účet • pokladna 		<ul style="list-style-type: none"> • dodavatelé (závazky vůči dodavatelům) • zaměstnanci (závazky vůči zaměstnancům) • závazky vůči státu • krátkodobé úvěry a půjčky • ostatní krátkodobé závazky
Celkem:		Celkem:

Příklad 2.2

Položka	Aktivum		Pasivum	
	DM	OA	VK	CZ
Nakoupené dluhopisy (za účelem dlouhodobého držení)				
Půjčka od tety				
Přijatý dar ³				
Nákladní automobil				
Nakoupený technologický postup na výrobu párků				
Výrobky				
Nevyplacené mzdy zaměstnancům				
Závazky vůči dodavatelům				
Poskytnutá záloha na nákup materiálu				
Zisk				
Peníze v pokladně				
Bankovní úvěr				
Směnky k inkasu (doba splatnosti kratší než jeden rok)				
Pohledávky za odběrateli				
Ztráta				
Nakoupené akcie (za účelem obchodování)				
Materiál				
Kolky, stravenky				
Směnky k inkasu (doba splatnosti delší než jeden rok)				
Pozemek				
Půjčka zaměstnanci				
Emitované dluhopisy se splatností za 5 let				
Přeplatek na dani z přidané hodnoty (DPH)				
Zboží				
Rezervy				
Počítač				
Základní kapitál společnosti				
Peníze na účtu v bance				
Nakoupená licence				
Závazky k celnímu úřadu				
Budova				
Poskytnutá půjčka dceřiné společnosti				
Automobil nakoupený za účelem dalšího prodeje				
Rezervní fond				
Přijatá záloha od odběratele				
Nakoupený patent				

³ Vzhledem k tomu, že existuje předpoklad, že přijatý dar (např. materiál, peníze, dlouhodobý majetek) nebude muset účetní jednotka už nikomu vrátet, jedná se o vklad do vlastního kapitálu. Přijaté dary jsou součástí kapitálových fondů.

Patent vytvořený v naší firmě jako výsledek výzkumu a vývoje				
Základní stádo zvířat				
Nakoupené akcie (za účelem dlouhodobé držby)				
Emisní ážio				
Směnky k úhradě				
Počítač nakoupený za účelem dalšího prodeje				
Nakoupené dluhopisy (za účelem obchodování)				
Auto pořízené na úvěr				
Auto pořízené na leasing				
Obraz pořízený jako investici k uložení volných finančních prostředků				
Inventář				
Přijatý dlouhodobý bankovní úvěr				
Pohledávka z titulu plnění od pojišťovny				
Přijatá záloha				
Výrobní linka				
Faktura za odběr plynu				
Nakoupený software				
Vydané akcie ⁴				
Neuzhrazená ztráta z minulých let				
Dotace od státu				
Nezaplacená daň ze zisku				
Tichý společník, který vložil do firmy peníze				

Úkoly:

- Rozhodněte, které z položek aktiv zařadíte jako dlouhodobý majetek (DM) a které jako oběžná aktiva (OA).
- Určete, které z položek pasiv jsou součástí vlastního kapitálu (VK) a které jsou cizími zdroji (CZ).
- Na další 4 řádky doplňte příklady sami.

⁴ Akcie může vydávat pouze akciová společnost. Její základní kapitál je tvořen právě součtem hodnot těchto akcií, proto se jedná o součást vlastního kapitálu.

Příklad 2.3

Podnik Kovařík má k 1.1.20X1 následující stavy majetku a zdrojů krytí v tis. Kč:

• peníze v bance	860
• peníze v pokladně	70
• krátkodobý bankovní úvěr	420
• dlouhodobý bankovní úvěr	300
• pohledávky vůči odběratelům	350
• závazky vůči dodavatelům	420
• závazky vůči zaměstnancům	350
• závazky vůči státu	150
• zásoby materiálu	300
• zásoby zboží A	520
• zásoby zboží B	160
• sklad zboží	5 000
• automobil	640
• výsledek hospodaření z let minulých	380
• základní kapitál	???

Úkoly:

- Sestavte rozvahu společnosti k 1.1.20X1.
- Zjistěte, v jaké výši má společnost Kovařík k 1.1.20X1 dlouhodobý majetek.
- Zjistěte, v jaké výši má společnost Kovařík k 1.1.20X1 oběžný majetek.
- Zjistěte, v jaké výši má společnost Kovařík k 1.1.20X1 cizí zdroje.
- Zjistěte, v jaké výši má společnost Kovařík k 1.1.20X1 vlastní kapitál.

Rozvaha společnosti Kovařík k 1.1.20X1			
Dlouhodobý majetek		Vlastní kapitál	
Sklad		Základní kapitál	
Automobil		Výsledek hospodaření ML	
Oběžný majetek		Cizí zdroje	
Materiál		Dodavatelé	
Zboží A		Zaměstnanci	
Zboží B		Závazky vůči státu	
Odběratelé		Dlouhodobý úvěr	
Pokladna		Krátkodobý úvěr	
Banka			
AKTIVA CELKEM		PASIVA CELKEM	

Řešení
příkladu

Rozvaha společnosti Kovařík k 1.1.20X1			
Dlouhodobý majetek		Vlastní kapitál	
Sklad	5000	Základní kapitál	5 880
Automobil	640	Výsledek hospodaření ML	380
Oběžný majetek		Cizí zdroje	
Materiál	300	Dodavatelé	420
Zboží A	520	Zaměstnanci	350
Zboží B	160	Závazky vůči státu	150
Odběratelé	350	Dlouhodobý úvěr	300
Pokladna	70	Krátkodobý úvěr	420
Banka	860		
AKTIVA CELKEM	7 900	PASIVA CELKEM	7 900

Úkoly:

– Co by se dalo této rozvaze vytknout?

Příklad 2.4

Firma „Vlk a syn“ má k 1.1.20X1 následující stavy majetku a zdrojů krytí v tis. Kč:

- poskytnutá půjčka na 3 měsíce firmě XY. 90
- nakoupené dluhopisy 170
- přijaté půjčky 220
- materiál 180
- zboží A 50
- zboží B 30
- zboží C 20
- pohledávky vůči odběratelům 420
- závazky vůči dodavatelům 150
- závazky vůči zaměstnancům 90
- závazky vůči státu 10
- pokladní hotovost 300
- peníze na bankovním účtu 520
- základní kapitál ???

Úkoly:

- Sestavte rozvahu společnosti k 1.1.20X1.
- Zjistěte, v jaké výši má společnost Vlk a syn k 1.1.20X1 dlouhodobý majetek.
- Zjistěte, v jaké výši má společnost Vlk a syn k 1.1.20X1 oběžný majetek.
- Zjistěte, v jaké výši má společnost Vlk a syn k 1.1.20X1 cizí zdroje.
- Zjistěte, v jaké výši má společnost Vlk a syn k 1.1.20X1 vlastní kapitál.

Rozvaha společnosti Vlk a syn k 1.1.20X1			
Dlouhodobý majetek		Vlastní kapitál	
Oběžný majetek		Cizí zdroje	
AKTIVA CELKEM		PASIVA CELKEM	

Příklad 2.5 Akciová společnost BROUK a BABKA má k 1.1.20X1 následující stavy aktiv a pasiv:

• dodavatelé	150
• vydané dluhopisy (splatnost za 5 let)	320
• kolky	90
• koženka	150
• kůže	100
• krátkodobé bankovní úvěry	560
• licence	450
• nákladní automobil	2 250
• odběratelé	450
• pokladní hotovost	90
• závazky vůči pracovníkům	180
• směnky k inkasu krátk.	350
• směnky k úhradě krátk.	190
• umělecká sbírka	880
• vklady na bankovním účtu	950
• závazky vůči finančnímu úřadu	150

Úkoly:

- Sestavte rozvahu společnosti k 1.1.20X1 za předpokladu, že oprávky k dlouhodobému hmotnému majetku činí 10 %, oprávky k dlouhodobému nehmotnému majetku pak 20 %.
- Zjistěte, v jaké výši má společnost Brouk a Babka k 1.1.20X1 dlouhodobý majetek.
- Zjistěte, v jaké výši má společnost Brouk a Babka k 1.1.20X1 oběžný majetek.
- Zjistěte, v jaké výši má společnost Brouk a Babka k 1.1.20X1 cizí zdroje z toho, kolik činí dlouhodobé dluhy a kolik dluhy krátkodobé.

– Zjistěte, v jaké výši má společnost Brouk a Babka k 1.1.20X1 vlastní kapitál.

Rozvaha k			
Dlouhodobý majetek		Vlastní kapitál	
		Cizí zdroje	
		Dlouhodobé:	
Oběžný majetek		Krátkodobé:	
AKTIVA CELKEM		PASIVA CELKEM	

Příklad 2.6

Akciová společnost LIMA má k 1.1.20X1 následující stavy aktiv a pasiv: bankovní úvěry 250, budova skladu 3 100, oprávky k budově 310, ceniny 25, dodavatelé 150, krátkodobé finanční výpomoci 75, odběratelé 130, peníze na běžném účtu 250, peníze v pokladně 50, pozemky 850, směnky k inkasu 250, směnky k úhradě 350, software 800, oprávky k softwaru 160, základní materiál 650, vlastní kapitál 4 350, zaměstnanci 320, závazky vůči státu 140.

Úkoly:

- Sestavte rozvahu společnosti k 1.1.20X1.
- Zjistěte, v jaké výši má LIMA a.s., k 1.1.20X1 dlouhodobý majetek.
- Zjistěte, v jaké výši má LIMA a.s., k 1.1.20X1 oběžný majetek.
- Zjistěte, v jaké výši má LIMA a.s., k 1.1.20X1 cizí zdroje z toho, kolik činí dlouhodobé dluhy a kolik dluhy krátkodobé.
- Zjistěte, v jaké výši má LIMA a.s., k 1.1.20X1 vlastní kapitál.

Rozvaha .....k 1.1.20X1				
Aktiva		Pasiva		
Dlouhodobý majetek	Brutto	Korekce	Netto	Vlastní kapitál
Oběžný majetek				Cizí zdroje
AKTIVA CELKEM				PASIVA CELKEM

Podnik AA, s.r.o. sestavil k 31.12.20X1 tuto rozvahu v tis. Kč:

Příklad 2.7

Rozvaha společnosti AA, s.r.o. k 31.12.20X1			
Aktiva	tis. Kč	Pasiva	tis. Kč
Zásoby pomocného materiálu	303	Nezaplacené mzdy	185
Cenné papíry k obchodování	1 070	Bankovní úvěr na 5 let	2 060
Vklad na běžném účtu	1 218	Nakoupené dlouh. dluhopisy	830
Zálohy přijaté od odběratelů	110	Emitované dluhopisy	305
Pokladna	5	Očekávané pojistné plnění	32
Dlouhodobý hmotný majetek	4 050	Výsledek hospodaření BÚO	620
Výsledek hospodaření minulých let	820	Základní kapitál tvořený vklady společníků	4 520
Vystavené (vlastní) směnky	50	Přijatá krátkodobá půjčka od K, a.s.	100
Akcie BETA, a.s dlouhod. držené	650	Dosavadní opotřebení dl. hmot. majetku	118
Nezaplacené nákupy zboží	22	Nezaplacené prodeje zboží	135
Zásoby zboží	612	Poskytnutá záloha na služ. cestu	5
Celkem	8 910	Celkem	8 910

Úkoly:

- Prozkoumejte správnost uvedené rozvahy.
- V případě zjištění nedostatků rozvahu opravte.

Rozvaha společnosti AA, s.r.o. k 31.12.20X1			
Aktiva	tis. Kč	Pasiva	tis. Kč
Dlouhodobá aktiva		Vlastní zdroje	
Krátkodobá aktiva		Cizí zdroje	
Celkem		Celkem	

2.2 Změny rozvahových stavů

2.2.1. Změny rozvahových stavů bez vlivu na výsledek hospodaření

Bilancování majetku a jeho zdrojů je metodickým prvkem, který určuje samu podstatu podvojného účetnictví (základní pohled na předmět podvojného účetnictví). Jedná se o *dvojí pohled* na majetek účetní jednotky, kdy na jedné straně si odpovídáme na otázku *co mám?* - stroje, peníze, budovy, na druhé straně *odkud se tento majetek profinancoval?* - z vlastních zdrojů (např. vkladem do firmy) nebo z dluhů (např. z úvěru).

Tento dvojí pohled na majetek účetní jednotky je základem klíčového účetního výkazu rozvahy, kde platí bilanční rovnice:

$$\text{AKTIVA} = \text{PASIVA}$$

$$\text{AKTIVA} = \text{VLASTNÍ KAPITÁL} + \text{DLUHY}$$

Během účetního období však dochází k řadě hospodářských transakcí, které musí být zaznamenány. Např. podnik koupil nový materiál, zaplatil dodavateli za elektrickou energii, převedl peníze z pokladny do banky apod. Každá z těchto transakcí má dopad do rozvahy a může být přímo do rozvahy zachycena.

Základní
typy změn

Při běžném účtování může dojít k následujícím čtyřem základním typům změn rozvahových položek:

1. **Zvýšení položky aktiv a zároveň zvýšení položky pasiv**

Příklad: Podnik nakoupil materiál od dodavatele na fakturu.

A+ materiál   P+ závazky vůči dodavatelům

Bilanční suma roste

A		Rozvaha		P	
A	+	P			+
Σ		↑	Σ	↑	

2. **Snížení položky aktiv a zároveň snížení položky pasiv**

Příklad: Podnik zaplatil z běžného účtu fakturu za materiál.

A- běžný účet   P- závazky vůči dodavatelům

Bilanční suma klesá.

Rozvaha	
A -	P -
Σ ▼	Σ ▼

3. **Zvýšení jedné položky aktiv a zároveň snížení jiné položky aktiv**

Příklad: Podnik převedl peníze z pokladny na běžný účet.

A1 – pokladna   A2+ běžný účet

Operace nepůsobí na bilanční sumu.

Rozvaha	
A1 -	
A2 +	
Σ ►	Σ ►

4. **Zvýšení jedné položky pasiv a zároveň snížení jiné položky pasiv**

Příklad: Podnik zaplatil fakturu za materiál z bankovního úvěru.

P1 – závazek vůči dodavatelům   P2+ úvěr u banky

Operace nepůsobí na bilanční sumu.

Rozvaha	
	P1 -
	P2 +
Σ ►	Σ ►

Společně všem výše uvedeným 4 základním typům transakcí je to, že jsou bez vlivu na výsledek hospodaření.

Příklad 2.7

Operace	A+ P+	A- P-	A+ A-	P+ P-
Výběr peněz z běžného účtu do pokladny.				
Úhrada od odběratelů byla připsána na běžný účet.				
Nákup zboží na fakturu.				
Výplata dlužných mezd v hotovosti.				
Úhrada směnky z běžného účtu.				
Nákup materiálu za hotové.				
Firmě byl darován počítač.				
Nákup softwaru na obchodní úvěr.				
Úhrada za zboží bankovním převodem.				
Nákup automobilu od obchodního partnera				
Úhrada faktury za automobil.				
Nákup materiálu na fakturu.				
Na běžný účet byl připsán bankovní úvěr.				
Odvod veškeré pokladní hotovosti na běžný účet.				
Nakoupeny další akcie (úhrada bankovním převodem).				
Dodavatelům bylo zapláceno z úvěru.				
Zisk společnosti byl převeden do rezervního fondu.				

Úkoly:

– Naznačte u jednotlivých účetních operací, o jaký typ účetní transakce se jedná.

Příklad 2.8

Transakce	Položka aktiv	Položka pasiv
Z běžného účtu byly převedeny peníze do pokladny.		
Nakoupeno zboží zaplacen v hotovosti.		
Z poskytnutého úvěru splacen dluh.		
Z bankovního účtu byly uhrazeny dlužné daně.		
Na obchodní úvěr nakoupen materiál.		
Podniku byl darován počítač.		
Odběratel zaplatil dluh na běžný účet.		
Splátka úvěru u banky z běžného účtu.		
Banka poskytla úvěr – převedla peníze na běžný účet.		
Zaměstnanec zaplatil pohledávku v hotovosti.		
Z běžného účtu byla zaplacená záloha spol. XY.		
Firma koupila dluhopisy a zaplatila je z běžného účtu.		
Majitel vložil peněžitý vklad do firmy		..
Společnost přislíbila akcionářům výplatu dividend ze zisku společnosti v měsíci dubnu.		
V červnu byly dividendy akcionářům vyplaceny.		

Úkoly:

- Napište, jakých rozvahových položek se bude daná transakce týkat a zda se budou rozvahové položky zvyšovat či snižovat.

2.2.2. Změny rozvahových stavů s vlivem na výsledek hospodaření

Vedle základních typů transakcí, které jsou bez vlivu na výsledek hospodaření, existují ještě typy transakcí, které budou mít vliv na výsledek hospodaření firmy.

Základní
typy změn

1. Zvýšení položky aktiv a zároveň zvýšení položky výsledek hospodaření

Příklad: Podnik prodal zboží odběratelům za hotové.

A+ Peníze   VH + výsledek hospodaření (výnos)
Bilanční suma roste

A		Rozvaha		P	
A	+	VH		+	
Σ		↑		Σ	↑

2. Snížení položky aktiv a zároveň snížení položky výsledek hospodaření

Příklad: Spotřeba materiálu při výrobě.

A- materiál   P- výsledek hospodaření (náklad)
Bilanční suma klesá.

Rozvaha	
A -	VH -
Σ ▼	Σ ▼

3. Zvýšení závazků a zároveň snížení výsledku hospodaření

Příklad. Faktura za elektrickou energii.

P + závazek vůči dodavatelům   VH - výsledek hospodaření (náklad)

Operace nepůsobí na bilanční sumu.

Rozvaha	
	VH - P +
Σ ►	Σ ►

4. Snížení závazků a zároveň zvýšení výsledku hospodaření

Příklad. Opuštění zaplacení faktury za elektrickou energii.

P - závazek vůči dodavatelům   VH + výsledek hospodaření (výnos)

Operace nepůsobí na bilanční sumu.

Rozvaha	
	VH + P -
Σ ►	Σ ►

2.2.3. Náklady a výnosy, výsledek hospodaření

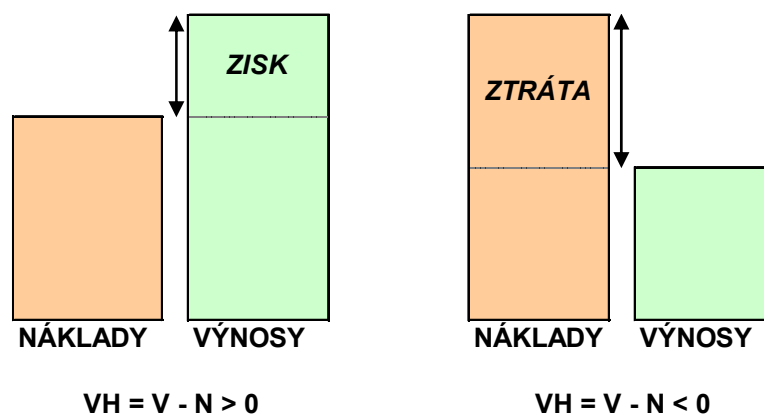
Součástí pasiv je rovněž výsledek hospodaření, tedy rozdíl mezi výnosy a náklady. Účty nákladů a výnosů jsou, na rozdíl od účtů aktiv a pasiv, nikoli stavové, ale tokové, a tudíž nemají počáteční stav.

*Definice
prvků
výsledovky*

Nákladem rozumíme snížení ekonomického prospěchu, které se projeví buď úbytkem aktiv, nebo zvýšením závazků. Konečným důsledkem je pak snížení vlastního kapitálu jinak než formou výplat vlastníkům.

Výnosem naopak rozumíme zvýšení ekonomického prospěchu, které se projeví buď zvýšením aktiv, nebo eventuálně snížením závazků. Konečným důsledkem je pak zvýšení vlastního kapitálu jinak než formou vkladů učiněných vlastníky.

Výsledkem hospodaření rozumíme rozdíl mezi výnosy a náklady. Pokud je tento rozdíl kladný, potom podnik realizoval zisk, je-li záporný, potom podnik realizoval ztrátu. Výsledek hospodaření je součástí vlastního kapitálu, tedy pasiv podniku.

Náklady a výnosy jako takové nemají na počátku účetního období počáteční stav. Je tomu tak proto, že na konci účetního období se z nákladů a výnosů zjistí výsledek hospodaření, který se objeví jako zdroj krytí v rozvaze. Náklady a výnosy pak v novém účetním období sledujeme „od nuly“.

Příklad 2.9

Obchodní firma Kovařík a syn, má k 1.1.20X1 následující stav aktiv a pasiv v tisících Kč: materiál 40, dodavatelé 300, pokladna 50, hospodářský výsledek minulých let (zisk) 500, zboží 180, budova 2 500, oprávky k budově 20, vlastní kapitál (kromě hospodářského výsledku) 2 150, běžný účet 300, pracovníci 200, odběratelé 100.

Účetní operace v tis. Kč:

1. Nákup zboží na obchodní úvěr 50, zboží převzato na sklad.	4. Nákup staršího automobilu za 220, zaplacen z běžného účtu.
2. Zaplacení dodavatelům z běžného účtu 100.	5. Zaplacení dodavatelské faktury z úvěru u banky 150.
3. Vklad majitele do podniku ve formě peněz složených na běžný účet 200.	6. Na běžný účet byla přijata záloha na dodávku zboží 100.

Srovnávací rozvaha firmy Kovařík a syn															
Aktiva	Transakce						Aktiva	Pasiva	Transakce						Pasiva
	1.	2.	3.	4.	5.	6.			31.1. 20X1	1.1.20X1	1.	2.	3.	4.	
1.1.20X1							31.1. 20X1	1.1.20X1							31.1. 20X1

Úkol:

- Sestavte rozvahu k 1.1.20X1, zobrazte operace, ke kterým došlo v průběhu účetního období (sloupěčky 1- 6), sestavte rozvahu k 31.1. 20X1.

Příklad 2.10

Paní Holá se rozhodla od 1.1.20X1 prodávat obrázky a keramické předměty. Na podnikání si vyčlenila 450 tis., z toho na běžný účet uložila 400 tis. a do pokladny vložila 50 tis. Paní Holá více peněz pro podnikání uvolnit nemůže a počítá s tím, že požádá banku o úvěr. V průběhu měsíce ledna se uskutečnily následující operace:

- 1) Koupila nebytové prostory za 250 tis. od realitní kanceláře. Dosud tuto částku nezaplatila. Prostory pro podnikání musí dle smlouvy zaplatit nejpozději do 3 měsíců.
- 2) Z běžného účtu zaplatila 100 tis. za nebytové prostory.
- 3) V prodejně nábytku nakoupila regály za 30 tis., které platila hotově.
- 4) Nakoupila zboží (vázy s motivem Prahy) za 25 tis. na fakturu (1 váza za 500 Kč).
- 5) Fakturu za zboží z běžného účtu uhradila ve výši 25 tis.
- 6) Paní Holá si otevřela úvěr u banky ve výši 100 tis. na úhradu nebytových prostor. Banka přímo uhradila 100 tis. realitní kanceláři. Ve smlouvě s bankou jsou stanoveny následující podmínky: počínaje únorem 20X1 bude každý měsíc uhrazeno 5 tis. Kč z vypůjčené jistiny (úmor) a 0,5 tis. úrok.
- 7) Nakoupila starší automobil za 70 tis., na který si půjčila od kamarádky. Slíbila, že jí vše vrátí nejpozději do 6 měsíců.
- 8) Zaplatila z běžného účtu zálohu na nákup keramických obrázků s motivy Prahy ve výši 65 tis.
- 9) Nakoupila balicí materiál a provázky ve výši 8 tis. v hotovosti.
- 10) Obdržela keramické obrázky, na které dávala zálohu, fakturovaná částka 78 tis. (26 obrázků za 3 tis.)
- 11) Úhrada faktury (.....) z operace 10 z běžného účtu.
- 12) Podle výpisu z běžného účtu zaplatila kamarádce 20 tis., které si půjčila na nákup staršího automobilu.

Úkoly:

- Sestavte zahajovací rozvahu firmy paní Holé k 1.1. 20X1 do následující tabulky.
  - Pročtěte si celé zadání co nejpozorněji, abyste mohli doplnit položky aktiv a pasiv, které budete v průběhu jednotlivých transakcí potřebovat, položky doplňte do tabulky.
  - Zachyťte jednotlivé transakce.
  - Sestavte konečnou rozvahu s položkami ve správném pořadí (respektujte likvidnost).
  - Zjistěte výsledek hospodaření paní Holé za leden 20X1.
  - Zjistěte výši dluhů paní Holé k 31. 1. 20X1.
-

Příklad 2.11

Příklad je pokračováním příkladu 2.10

Paní Holá podniká již druhý měsíc. Konečné stavy v příkladu 2.10 rozvahových účtů budou počátečními stavy pro únor 20X1. V průběhu měsíce února se uskutečnily následující operace:

- 1) Nakoupila pohlednice v hotovosti za 1 tis., které prodala (platba v hotovosti) během víkendu za 5 tis.
- 2) V hotovosti prodala 4 vázy, které nakoupila v minulém měsíci. Prodejní cena 1 vázy je 1 200.
- 3) Nakoupila hrnečky s motivy Prahy na fakturu za 20 tis. (1 hrneček za 100). $\frac{3}{4}$ hrnečků prodala za hotové a celkem za ně utřžila 25,5 tis.. $\frac{1}{10}$ hrnečků prodala na fakturu za 3,6 tis.
- 4) Fakturu za zboží z běžného účtu uhradila ve výši 20 tis.
- 5) Prodala 10 obrázků v hotovosti za prodejní cenu 5 tis. za 1 kus. Dále prodala 3 obrázky na fakturu. Fakturovaná částka činí 18 tis.
- 6) $\frac{1}{20}$ hrnečků se jí rozbila a paní Holá je musela vyhodit.
- 7) Paní Holá zaplatila kamarádce 10 tis. z pokladny, aby splatila částečně dluh.
- 8) Z bankovního účtu zaplatila fakturu za telefon v částce 4 tis.
- 9) V únoru spotřebovala balicí materiál a provázky za 2 tis.
- 10) Nebytové prostory a zařízení podle jejího odhadu vydrží 120 měsíců (10 let), automobil 72 měsíců. Vše je na nyní o 1 měsíc starší.
- 11) Z pokladny převedla peníze na běžný účet, v pokladně si ponechala 15 tis.
- 12) Zaplatila fakturu za vodu a elektřinu z běžného účtu 7 tis.
- 13) Zaplatila z běžného účtu zálohu na vodu na další měsíc 3 tis.
- 14) Zaplatila splátku úvěru 5 tis. z vypůjčené jistiny (úmor) a 0,5 tis. úrok.
- 15) Jestli to její možnosti dovolí, zaplatí všechny dluhy vůči dodavatelům .....

Úkoly:

- Sestavte zahajovací rozvahu firmy paní Holé k 1.2. 20X1 do následující tabulky.
  - Pročtěte si celé zadání co nejpozorněji, abyste mohli doplnit položky aktiv a pasiv, které budete v průběhu jednotlivých transakcí potřebovat, položky doplňte do tabulky a naznačte u jednotlivých účetních operací, o jaký typ účetní transakce se jedná bez vlivu na výsledek hospodaření.
  - Zachyťte jednotlivé transakce a sestavte konečnou rozvahu ve správném pořadí.
-

*Metodické
prvky*

3. Metodické prvky účetnictví

Metodu účetnictví můžeme chápat v nejširším slova smyslu jako cílevědomý, uspořádaný postup zobrazení předmětu účetnictví. K tomuto zobrazení používá metoda účetnictví řadu metodických prvků, kterými jsou:

- rozvaha a bilanční princip (viz kapitola 2)
- účet a soustava účtů,
- podvojnost a souvztažnost účetních zápisů,
- účetní dokumentace,
- ostatní prvky, které předchozí doplňují a rozvádějí, především:
  - syntetická a analytická evidence,
  - účetní knihy a druhy účetních zápisů,
  - způsob oprav chybných účetních zápisů,
  - předvahy obrátové,
  - inventarizace majetku,
  - oceňování apod.

3.1 Účet a soustava účtů

Základním prvkem účetní metody je **účet**. Umožňuje nám:

- vyjádření vlivu účetních operací na jednotlivé druhy majetku a zdrojů jeho krytí,
- běžné sledování stavu a změn jednotlivých druhů majetku a zdrojů krytí tohoto majetku.
- dvoustranné třídění účetních operací.

V dalším textu budeme pracovat s tzv. **T-formou účtu**:

Účet	
MÁ DÁTI	DAL
DEBET	KREDIT
NA VRUB	VE PROSPĚCH

Levou stranu účtu nazýváme **Má dáti (MD)**, *Debet* nebo *Na vrub*, pravou stranu účtu pak **Dal (D)**, *Kredit* nebo *Ve prospěch*.

V této příručce budeme používat názvy stran Má dáti a Dal. S pojmy Debet a Kredit se může čtenář setkat zejména v bankovní sféře, s pojmy Na vrub a Ve prospěch pak v účetní legislativě.

3.1.1. Typologie účtů

Účty můžeme třídít podle několika hledisek:

Třídění účtů

- **podle obsahu** na účty:
  - **rozvahové**
    - » aktivní (např. materiál)
    - » pasivní (např. závazky vůči dodavatelům)
  - **výsledkové**
    - » nákladové (např. náklady na mzdy)
    - » výnosové (např. tržby)

– podle funkce a metody účtování členíme účty:

- **podle míry obecnosti:**
  - » syntetické (např. materiál)
  - » analytické (např. materiál A, materiál B, materiál C)

- **podle primárního zaměření:**
  - » stavové (např. účty aktiv)
  - » tokové (např. účty nákladů)

- **podle vzájemné závislosti:**
  - » hlavní (např. hmotný majetek)
  - » vedlejší (např. oprávky ke hmotnému majetku)
    - opravné
    - doplňkové

- **podle způsobu (ne)zachycení v rozvaze:**
  - » rozvahové (např. materiál)
  - » podrozvahové (např. materiál přijatý do úschovy)

3.1.2. Zachycování zápisů na účtech rozvahových

Aktivní účty mají počáteční stav na straně MD. Na stranu MD rovněž zapisujeme přírůstky aktiv, zatímco na stranu D zapisujeme úbytky aktiv.

MD	Aktivní účet	D
PS		
přírůstky		úbytky
KS		

kde: PS = počáteční stav, KS = konečný stav

Na účtu zjišťujeme také obrat strany MD (součet přírůstků strany MD) a obrat strany D (součet úbytků strany D).

KS aktivních účtů se zjistí jako PS účtu + přírůstky na straně MD (nebo-li obrat MD) – úbytky na straně D (nebo-li obrat D).

Pasivní účty se chovají přesně opačným způsobem než účty aktivní. Počáteční stav pasivních účtů zachycujeme na straně D. Na tutéž stranu zapisujeme přírůstky pasiv, naopak úbytky pasiv zachycujeme na stranu MD. Na konci účetního období zjišťujeme konečný stav jako rozdíl úhrnu stran D a MD.

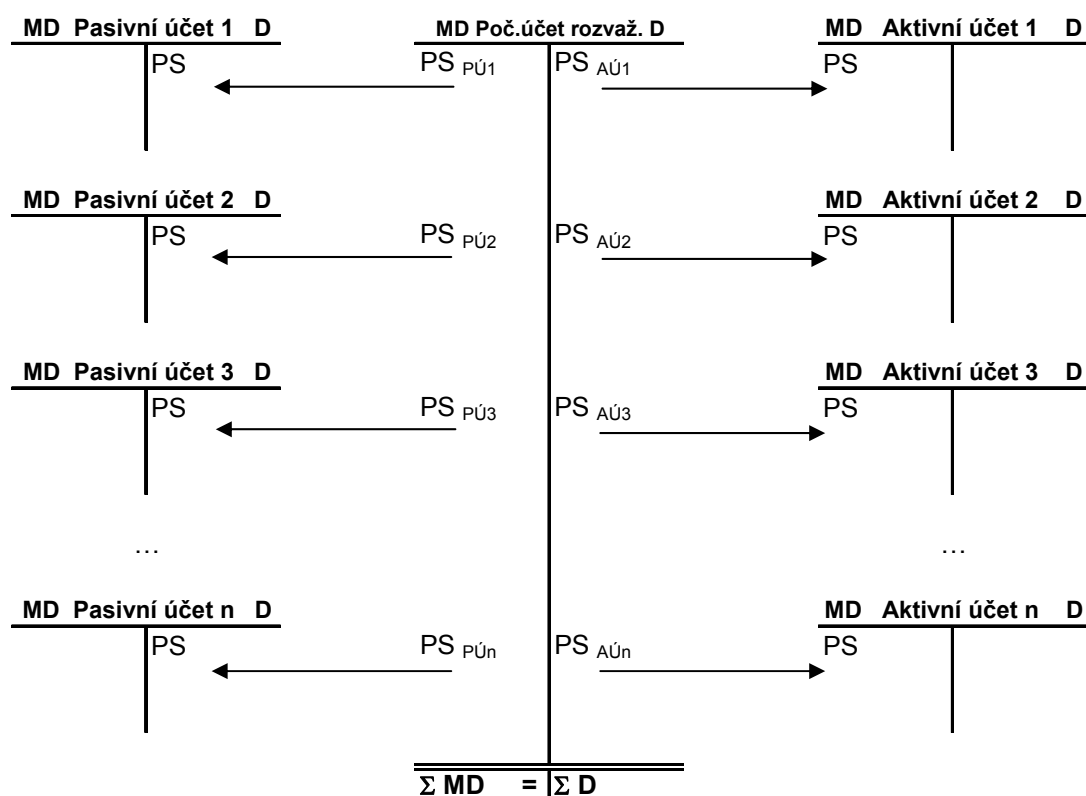
MD Pasivní účet D	
úbytky	PS přírůstky
KS	

I na pasivních účtech zjišťujeme obrat strany MD a strany D. KS pasivních účtů můžeme tedy zjistit jako PS na straně D + obrat strany D (součet přírůstků) – obrat strany MD (součet úbytků).

3.1.2.1. Otevírání rozvahových účtů na počátku účetního období

Na počátku účetního období je třeba otevřít aktivní a pasivní účty. Otevírání těchto rozvahových účtů provádíme protizápisem počátečních stavů na Počáteční účet rozvažný (jak si můžeme povšimnout z následující ilustrace).

Počáteční
účet
rozvažný

Počáteční účet rozvažný je v podstatě „zrcadlová rozvaha“, jinými slovy počáteční stavy aktivních účtů nenalezneme na levé straně, nýbrž na straně D, a počáteční stavy pasivních účtů nalezneme na straně MD.

V rámci dodržení **zásady bilanční kontinuity** musí platit, že konečné stavy účtů v období minulém musí být rovny počátečním stavům běžného účetního období, tzn. že: $KS_0 = PS_1$.

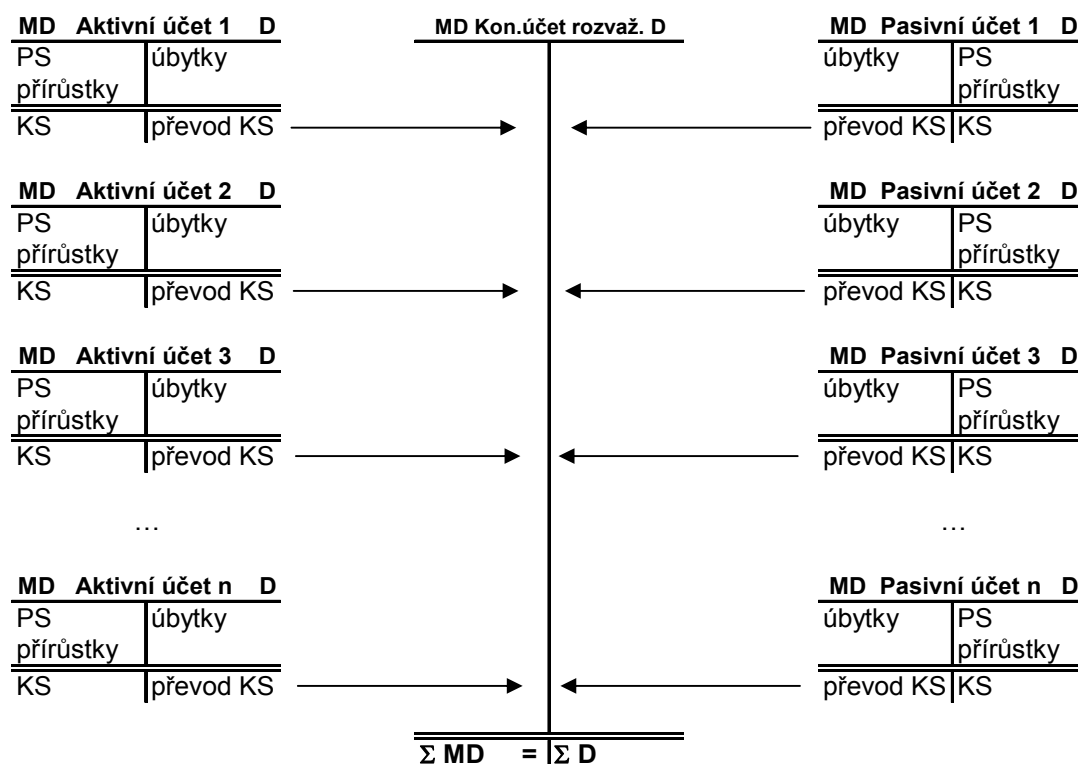
Význam Počátečního účtu rozvažného v posledních letech díky využívání softwaru pro vedení účetnictví neustále klesá. V rámci účetního SW

jsou počáteční stavy pro nové účetní období generovány automaticky a již není třeba ručně zachycovat tuto podvojnou vazbu.

3.1.2.2. Uzavírání rozvahových účtů na konci účetního období

Konečný účet rozvahový

Aktivní a pasivní účty uzavíráme na konci účetního období na Konečný účet rozvahový. Konečné stavy aktivních účtů nalezneme v Konečném účtu rozvahovém na straně MD, konečné stavy pasivních účtů pak na straně D. Za předpokladu, že jsme v průběhu účetního období účtovali podvojně, potom musí platit, že úhrn strany MD Konečného účtu rozvahového musí být totožný s úhrnem strany D tohoto účtu.

3.1.3. Zachycování zápisů na výsledkových účtech

Součástí pasiv (vlastního kapitálu) je výsledek hospodaření. Výsledek hospodaření zjišťujeme jako rozdíl mezi výnosy a náklady. Výnosy a náklady sledujeme ve výkazu Výsledovka (Výkaz zisků a ztrát).

Definice

Výnosy jsou zvýšením ekonomického prospěchu, které se projeví buď zvýšením aktiv, nebo snížením dluhů, a k němuž dochází v průběhu účetního období jiným způsobem než vkladem vlastníků. Výnosy účtujeme v okamžiku, kdy jsou podnikem zasloužené. Základní podmínkou vykázání výnosů je spolehlivost měření a dostatečný stupeň jistoty.

Náklady jsou snížením ekonomického prospěchu, které se projeví úbytkem nebo snížením aktiv nebo zvýšením dluhů, a které vede v účetním období k poklesu vlastního kapitálu jiným způsobem než jeho odčerpáním vlastníky. Základním principem vykázání nákladů je jejich souvislost s konkrétními výnosy (matching principle).

Výnos uznáváme a zachycujeme již v okamžiku jeho realizace, nikoli až v okamžiku příjmu peněz. Stejně tak náklad uznáváme již v okamžiku jeho vynaložení, nikoli až v okamžiku jeho faktické úhrady. Z tohoto titulu vyplývá, že zisk, který lze definovat jako rozdíl výnosů a nákladů, nebývá totožný s výší peněžních prostředků.

*Výsledek
hospodaření*

Rozlišujeme tři základní kategorie nákladů a výnosů:

- náklady a výnosy z **provozní činnosti**
- náklady a výnosy z **finanční činnosti**
- náklady a výnosy z **mimořádné činnosti**.

Mezi **provozní náklady** řadíme:

- náklady na spotřebu (zejména materiálu a jiných surovin, energií atp.),
- náklady na prodané zboží,
- náklady na služby (cestovné, opravy),
- cestovné,
- náklady na opravy,
- osobní náklady (náklady na mzdy, náklady na sociální pojištění),
- náklady vynaložené na daně a jiné poplatky,
- odpisy,
- a jiné.

Mezi **finanční náklady** patří:

- náklady na prodané cenné papíry,
- nákladové úroky (zejména z přijatých úvěrů),
- kursové ztráty (při obchodování se zahraničními partnery),
- a jiné.

V rámci **mimořádných nákladů** sledujeme zejména náklady spojené se živelnými pohromami (např. povodeň, zemětřesení, požár apod.).

Mezi **provozní výnosy** patří zejména:

- tržby za výrobky,
- tržby za zboží,
- tržby za služby,
- tržby z prodeje majetku (např. dlouhodobého majetku, materiálu),
- změna stavu zásob,
- aktivace,
- a jiné.

V rámci **finančních výnosů** sledujeme:

- tržby z prodeje cenných papírů,
- výnosové úroky (z vkladových účtů),
- kursové zisky,
- a jiné.

A konečně **mimořádnými výnosy** rozumíme zejména přijatá plnění (od pojišťovny) za mimořádné události.

Náklady a výnosy z provozní a finanční činnosti se dohromady nazývají náklady a výnosy z běžné činnosti.

Výsledkové účty

Co se týče účtování, obecně platí zásada, že přírůstky nákladů účtujeme na stranu MD, eventuální korekce nákladů na D, zatímco u výnosů postupujeme opačně, tedy přírůstky účtujeme na stranu D, zatímco eventuální korekce výnosů na stranu MD.

Pro **nákladové účty** platí: nikdy nemají počáteční stav, přírůstky nákladů evidujeme na stranu MD, eventuelní snížení (kompenzaci) nákladů pak evidujeme buď na stranu D, nebo na stranu MD se záporným znaménkem.

MD Nákladový účet D	
přírůstky	snížení
Stav účtu	převod

Pro **výnosové účty** platí: nikdy nemají počáteční stav, přírůstky výnosů evidujeme na stranu D, eventuelní snížení výnosů pak na stranu MD, nebo na stranu D se záporným znaménkem.

MD Výnosový účet D	
snížení	přírůstky
převod	Stav účtu

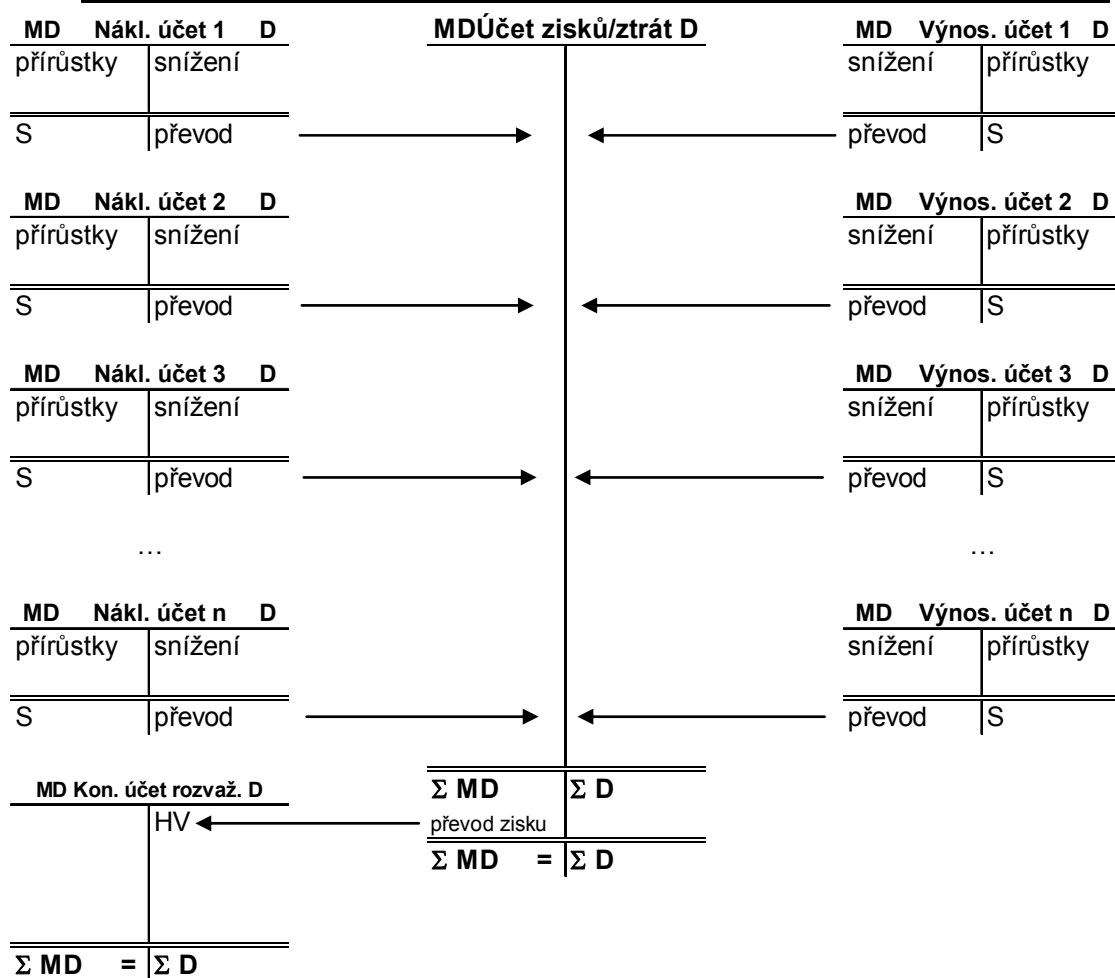
U výsledkových účtů (nákladů a výnosů) také můžeme zjišťovat obrat strany MD a obrat strany D.

Účet zisků a ztrát

Nákladové a výnosové účty na konci účetního období uzavíráme převodem jejich stavu na **Účet zisků a ztrát**.

Ať již skončí na konci účetního období účetní jednotka v zisku či ztrátě, je třeba tento výsledek hospodaření převést z Účtu zisků a ztrát na Konečný účet rozvažný. Teprve v tu chvíli bude platit výše uvedená teze o rovnosti stran MD a D na Konečném účtu rozvažném.

Ilustrační příklad

Obchodní společnost Limas, s.r.o., měla tyto počáteční stavy na účtech k 1.1.200X:

Materiál 150 000, pokladna 10 000, bankovní účty 500 000, zaměstnanci 250 000, krátkodobé bankovní úvěry 90 000, dodavatelé 40 000, základní kapitál 280 000.

V průběhu roku společnost uskutečnila následující účetní transakce:

Op.	Text	Částka
1	Tržby za služby: • v hotovosti • na obchodní úvěr	80 000 240 000
2	Výběr do pokladny na mzdy	250 000
3	VPD – výplata mezd	250 000
4	VPD – nákup cenin v hotovosti	1 100
5	VBÚ: • úroky z vkladu • úroky z úvěru	30 000 25 000
6	Faktura za nakoupený materiál (tento byl převzat na sklad)	150 000
7	Spotřeba kolků	500
8	Spotřeba poštovních známek	130
9	Výdejka materiálu ze skladu	95 000
10	Pořízení nábytku na obchodní úvěr (byl převzat do užívání)	85 000
11	Společnost Limas, s.r.o. se zaručila za úvěr společnosti XY (úvěr je ve výši 600 000 Kč)	?
11	Odpis nábytku dle odpisového plánu – 20 %	
12	ZVL – zachycení nároku zaměstnanců na mzdu	165 000
13	PPD – prodej nepotřebného materiálu	7 000
14	Úbytek materiálu ve skladní ceně v důsledku prodeje	6 500

Úkoly:

- Otevřete účty podvojným účetním zápisem.
- Transakce zaúčtujte a účty uzavřete.

Počáteční účet rozvahový společnosti Limas, s.r.o k 1.1.20X1

Základní kapitál	280 000	Materiál	150 000
Dodavatelé	40 000	Pokladna	10 000
Zaměstnanci	250 000	Běžný účet	500 000
Krátkodobé úvěry	90 000		
MD CELKEM	660 000	DAL CELKEM	660 000

Materiál	
PS 150 000	9/ 95 000
6/ 150 000	15/ 6 500
Σ 300 000	Σ 101 500
KS 198 500	

Pokladna	
PS 10 000	3/ 250 000
1/ 80 000	4/ 1 100
2/ 250 000	
14/ 7 000	
Σ 347 000	Σ 251 100
KS 95 900	

Běžný účet	
PS 500 000	2/ 250 000
5a/ 30 000	5b/ 25 000
Σ 530 000	Σ 275 000
KS 255 000	

Zaměstnanci			
3/	250 000	PS	250 000
		13/	165 000
Σ	250 000	Σ	415 000
		KS	165 000

Krátkodobé úvěry			
		PS	90 000
Σ	0	Σ	90 000
		KS	90 000

Dodavatelé			
		PS	40 000
		6/	150 000
		10/	85 000
Σ	0	Σ	275 000
		KS	275 000

Základní kapitál			
		PS	280 000
Σ	0	Σ	280 000
		KS	280 000

Odběratelé			
1/	240 000		
Σ	240 000	Σ	0
		KS	240 000

Ceniny			
4/	1 100	7/	500
		8/	130
Σ	1 100	Σ	630
		KS	470

Nábytek			
10/	85 000		
Σ	85 000	Σ	0
		KS	85 000

Oprávky k nábytku			
		12/	17 000
Σ	0	Σ	17 000
		KS	17 000

V - Tržby za služby			
		1/	320 000
Σ	0	Σ	320 000
		KS	320 000

V - Úroky			
		5a/	30 000
Σ	0	Σ	30 000
		KS	30 000

N - Úroky			
5b/	25 000		
Σ	25 000	Σ	0
		KS	25 000

N - Daně a poplatky			
7/	500		
Σ	500	Σ	0
		KS	500

N - Služby			
8/	130		
Σ	130	Σ	0
		KS	130

N - Spotřeba materiálu			
9/	95 000		
Σ	95 000	Σ	0
		KS	95 000

N - Odpisy		N - Mzdové náklady		V - Tržby za materiál	
12/	17 000	13/	165 000		14/ 7 000
Σ	17 000	Σ	165 000	Σ	0 Σ 7 000
KS	17 000	KS	165 000		KS 7 000

N - Prodaný materiál	
15/	6 500
Σ	6 500 Σ 0
KS	6 500

Konečný účet rozvažný společnosti Limas, s.r.o k 31.12.20X1

Nábytek	85 000	Základní kapitál	280 000
Oprávky k nábytku	-17 000	Výsledek hospodaření	47 870
Materiál	198 500	Dodavatelé	275 000
Odběratelé	240 000	Zaměstnanci	165 000
Pokladna	95 900	Krátkodobé úvěry	90 000
Běžný účet	255 000		
Ceniny	470		
MD CELKEM	857 870	D CELKEM	857 870

Účet zisků a ztrát Limas, s.r.o k 31.12.20X1

Spotřeba materiálu	95 000	Tržby za služby	320 000
Služby	130	Tržby za materiál	7 000
Mzdové náklady	165 000	Úroky	30 000
Daně a poplatky	500		
Prodaný materiál	6 500		
Odpisy	17 000		
Úroky	25 000		
MD CELKEM	309 130	D CELKEM	357 000
VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ	47 870		

Příklad 3.1

Obchodní podnik LOGISTIK má k 1.1.200X tyto stavy majetku a zdrojů jeho krytí v tis. Kč:

zboží 2000, dodavatelé 580, základní kapitál 1700, běžný účet 500, materiál 100, pohledávky za odběrateli 400, pokladna 430, dlouhodobý bankovní úvěr 1300, dlouhodobá hmotná aktiva 300, oprávky k dlouhodobým hmotným aktivům 150.

Během měsíce ledna 20X0 se uskutečnily následující účetní operace:

- 1) Byla vystavena faktura na prodané zboží v hodnotě 1800.
Úbytek prodaného zboží ze skladu v nákupních cenách 1000.
- 2) Z běžného účtu zaplaceno dodavatelům 280.
- 3) Byla přijata faktura za pronájem skladů ve výši 80.
- 4) Na běžný účet byla připsána úhrada od odběratelů 400.
- 5) Nákup zboží za hotové 430.
- 6) Z běžného účtu uhrazena splátka dlouhodobého bankovního úvěru 300.
- 7) Z běžného účtu byly uhrazeny úroky z poskytnutého dlouhodobého bankovního úvěru ve výši 50.

Úkoly:

- Sestavte rozvahu k 1.1.20X0.
- Zaúčtujte výše uvedené účetní operace na účty. (Počáteční stavy pouze nasadíte na účty bez podvojného zápisu)
- Zjistěte výsledek hospodaření za leden 20X0.
- Sestavte rozvahu k 31.1.20X0.

Rozvaha společnosti LOGISTIK k 1.1.20X0			
Aktiva	tis. Kč	Pasiva	tis. Kč
Dlouhodobá aktiva		Vlastní zdroje	
Krátkodobá aktiva		Cizí zdroje	
Celkem		Celkem	

Výsledovka společnosti .....za leden 20X0			
Náklady	tis. Kč	Výnosy	tis. Kč

Rozvaha společnosti LOGISTIK k 31.1.20X0			
Aktiva	tis. Kč	Pasiva	tis. Kč
Dlouhodobá aktiva		Vlastní zdroje	
Krátkodobá aktiva		Cizí zdroje	
Celkem		Celkem	

Příklad 3.2

Firma Valentar, s.r.o. zabývající se obchodní činností má k 1.1. 20X0 tyto zůstatky na účtech v tisících Kč:

pokladna 400, běžný účet 1 800, dodavatelé 800, materiál 200, odběratelé 1 200, výrobky 1 000, vlastní kapitál 8 600, software 1 400, oprávky k software 400, stroje a zařízení 600, oprávky k strojům a zařízením 200, dlouhodobá finanční aktiva 4 000, budovy 5 000, oprávky k budovám 3 000, dlouhodobý úvěr?

Do konce ledna se uskutečnily tyto účetní operace v tis. Kč:

1. Dle faktury byl nakoupen speciální přístroj za 2 200.
2. Na běžný účet přišla úhrada od odběratele 400.
3. Došla faktura za nakoupený materiál 300, materiál přijat na sklad.
4. Nakoupen materiál za hotové ve výši 10, materiál převzat na sklad.
5. Pracovníkům byla z pokladny vyplacena záloha na služební cestu 20.
6. Došla faktura za nakoupený software v ceně 60.
7. Z běžného účtu bylo zapláceno dodavatelům 500.
8. Nakoupeno zboží za na faktury za 350. Zboží převzat na sklad.
9. Došla faktura za policový systém do nové prodejny 250.
10. Faktura z operace 9. ve výši 250 byla uhrazena bankovního dlouh. úvěru.
11. Za hotové byly nakoupeny akcie určené k prodeji ve výši 80.
12. Majitel vložil do podniku 100 na běžný účet.

Úkoly:

- Sestavte rozvahu k 1.1.20X0.
- Zaúčtujte výše uvedené účetní operace na účty. (Počáteční stavy pouze nasadíte na účty bez podvojného zápisu)
- Zjistěte výsledek hospodaření za leden 20X0.
- Sestavte rozvahu k 31.1.20X0.

Rozvaha společnosti .....k 1.1.20X0			
Aktiva	tis. Kč	Pasiva	tis. Kč
Dlouhodobá aktiva		Vlastní zdroje	
Krátkodobá aktiva		Cizí zdroje	
Celkem		Celkem	

Dodržení jak podvojnosti, tak souvztažnosti je však základním předpokladem k dodržení zásady věrného a poctivého zobrazení skutečnosti v účetnictví.

3.3 Účetní dokumentace

3.3.1. Účetní doklady

Dokladovost

Mezi další metodické prvky účetní metody patří dokladovost. Účetní doklady členíme do následujících dvou základních skupin:

- interní (vnitřní) účetní doklady,
- externí (vnější) účetní doklady.

Interními doklady vyplývají z činností uvnitř účetní jednotky. Jedná se např. o výdejku materiálu ze skladu, příjemku, zúčtovací a výplatní listinu, doklady o odpisech dlouhodobého majetku, doklady o tvorbě opravných položek, doklady o proúčtování inventarizačních rozdílů, doklady o pracovních cestách atp.

Externí doklady vyplývají ze vztahu účetní jednotky k jiným subjektům. Jedná se např. o přijaté a vydané faktury, příjmové a výdajové pokladní doklady, bankovní výpisy, výpisy z úvěrového účtu, nájemní smlouvy atp.

Příklad 3.3

	Doklad		Interní/ Externí
PPD	Příjmový pokladní doklad	příjem peněz do pokladny	
VPD	Výdajový pokladní doklad	výběr peněz z pokladny	
FAP	Faktura přijatá	přijetí faktury od dodavatele	
FAV	Faktura vydaná	zaslání faktury odběrateli (fakturace výkonů)	
VBÚ	Výpis z běžného účtu	platby z/na BÚ	
VÚÚ	Výpis z úvěrového účtu	přijetí/splátka úvěru	
PŘÍ	Příjemka	převzetí zásob na sklad	
VÝD	Výdejka	vyskladnění materiálu do výroby, vyskladnění hotových výrobků, vyskladnění prodaného zboží	
PŘE	Převodka	převod zásob mezi sklady	
ZVL	Zúčtovací a výplatní listina ⁵	měsíční zúčtování mezd	
VÚD	Vnitřní účetní doklad	např: <ul style="list-style-type: none"> - zařazení dlouhodobého majetku do užívání, - vyřazení dlouhodobého majetku z evidence, - doklad o zaúčtování odpisů, - doklad o proúčtování inventarizačních rozdílů - vyúčtování služební cesty zaměstnance účetní jednotky. 	

⁵ Jedná se o jeden z typů vnitřních účetních dokladů

Úkoly:

- Označte, zda se jedná o doklad interní nebo externí

Dále můžeme členit účetní doklady podle počtu účetních případů, jichž se týkají, na doklady:

- **jednotlivé** – doklad je spojen s jediným účetním případem (faktura za nájemné leden 20X1),
- **sběrné** - na dokladu se kumulují účetní případy stejného typu

3.3.2. Náležitosti účetních dokladů

Účetní doklady

Zákon o účetnictví klade na doklady, které mají být podkladem pro účetní zápisy, určité požadavky. Musejí obsahovat:

- označení účetního dokladu,
- obsah účetního případu a jeho účastníky,
- peněžní částku nebo informaci o ceně za měrnou jednotku a vyjádření množství,
- okamžik vyhotovení účetního dokladu,
- okamžik uskutečnění účetního případu,
- podpisový záznam osoby odpovědné za účetní případ a podpisový záznam osoby odpovědné za jeho zaúčtování.

V případě, kdy doklad všechny tyto náležitosti nemá, nejedná se o doklad účetní a nelze na jeho základě účtovat.

Z uvedeného výčtu dále vyplývá, že účetní doklad nemusí obsahovat ani razítko účetní jednotky, ani podpis vyhotovitele dokladu. V praxi však mnoho podniků po svých obchodních partnerech tyto další charakteristiky vyžaduje jako nezbytné.

3.3.3. Oběh účetních dokladů

Ve vnitřní směrnici každé firmy je, v souladu s právní úpravou, stanovena posloupnost činností, které musí být v souvislosti s účetními doklady uskutečněny (včetně osob odpovědných za každou z těchto činností).

Oběh dokladů

V okamžiku, kdy podnik vystaví doklad (interní), nebo obdrží doklad (externí), je třeba jej **přezkoušet** (tedy zkontrolovat). Jedná se jednak o kontrolu náležitostí formálních (viz náležitosti účetních dokladů), jednak o kontrolu obsahovou (zdali např. přijatá faktura odpovídá kupní smlouvě, zda jsou veškeré číselné údaje na faktuře správně uvedeny).

Jsou-li doklady po formální i věcné stránce v pořádku, **roztřídí** se. Třídění probíhá nejprve podle druhů, poté - v rámci jednotlivých druhů dokladů - i z hlediska časového. Lednové doklady by měly být pravděpodobně zaúčtovány dříve než doklady z března téhož roku.

Následně pak účetní doklady **očíslováme**. To má přinejmenším dva důvody. Jednak si v budoucnu usnadníme práci při případném hledání konkrétních účetních dokladů, jednak nám číslování umožní detekovat, odhalit případné ztráty účetních dokladů.

Na účetní doklady zachytíme souvztažné účty, na které budeme účtovat včetně odpovídajících částek (doklady opatříme *předkontací*). Předkontované doklady následně *zaúčtujeme* a doplníme na ně datum a podpis osoby, jež je zaúčtovala.

Poté, co jsme doklad zaúčtovali, musíme jej *archivovat*. Podle platné české účetní legislativy archivační lhůty stanoví zákon o účetnictví. Teprve po uplynutí archivační lhůty je možno doklady *vyřadit a skartovat*.

Příklad 3.4

Pan Novák je majitelem malého obchodu. K 1.1.20X0 má na účtech tyto položky aktiv a pasiv v tis. Kč:

Dodavatelé 40, běžný účet 250, dlouhodobá aktiva 2 500, oprávky k dlouhodobým aktivům 500, základní kapitál 1 300, odběratelé 10, peníze 20, zboží 60, dlouhodobý úvěr u banky 1 000. (v letošním roce bude splaceno 500, v roce 20X1 rovněž 500).

Během účetního období se uskutečnily tyto hospodářské operace v tis. Kč:

1. Dodavatel dodal a vyfakturoval zboží za 10. Zboží bylo převzato na sklad
2. Faktura od dodavatele byla uhrazena z běžného účtu 10 .
3. Prodáno zboží v nákupní ceně 60 (zboží vydáno ze skladu).
4. Tržby za prodané zboží 90 v hotovosti.
5. Zúčtovány hrubé mzdy 20.
6. Zúčtovány odpisy dlouhodobých aktiv 1.
7. Došla faktura za spotřebu energie v prodejně 3.
8. V hotovosti byla zaplacená reklama v tisku 2.
9. Vklad majitele do podniku 300 složen na běžný účet.
10. Splátka dlouhodobého úvěru z běžného účtu 500, úroku 30.

Úkoly:

- Sestavte rozvahu k 1.1.20X0
  - Otevřete účty.
  - Zaúčtujte uvedené transakce a uzavřete účty.
  - Zjistěte výsledek hospodaření společnosti pana Nováka.
  - Sestavte výsledovku za rok 20X0 a rozvahu k 31.12. 20X0.
-

Rozvaha společnosti .....k 1.1.20X0			
Aktiva	tis. Kč	Pasiva	tis. Kč
Dlouhodobá aktiva		Vlastní zdroje	
Krátkodobá aktiva		Cizí zdroje	
Celkem		Celkem	

Příklad 3.5

Obchodní společnost Vltava, s.r.o., měla tyto počáteční stavy na účtech k 1.1.20X1:

Materiál 300 000, pokladna 20 000, bankovní účty 1 000 000, zaměstnanci 500 000, krátkodobé bankovní úvěry 180 000, dodavatelé 80 000, základní kapitál 560 000.

V průběhu roku společnost uskutečnila následující účetní transakce:

Op.	Text	Částka
1	Tržby za služby: <ul style="list-style-type: none"> • v hotovosti • na obchodní úvěr 	160 000 480 000
2	Výběr do pokladny na mzdy	500 000
3	VPD – výplata mezd	500 000
4	VPD – nákup cenin v hotovosti	2 200
5	VBÚ: <ul style="list-style-type: none"> • připsány úroky z vkladu • zaplacený úroky z úvěru 	60 000 50 000
6	Faktura za nakoupený materiál (tento byl převzat na sklad)	300 000
7	Spotřeba kancelářských potřeb	1 000
8	Škoda na zásobách materiálu	260
9	Výdejka materiálu ze skladu	190 000
10	Pořízení počítače na obchodní úvěr (byly převzaty do užívání)	170 000
11	Uzavřena s odběratelem smlouva o smlouvě budoucí na dodávku případových studií ve výši	650 000
12	Odpis počítačů dle odpisového plánu – 20 %	
13	ZVL – zachycení nároku zaměstnanců na mzdu	330 000
14	PPD – prodej nepotřebného materiálu	14 000
15	Úbytek materiálu ve skladní ceně v důsledku prodeje	13 000

Úkoly:

- Sestavte rozvahu k 1.1. 20X1.
- Otevřete účty podvojným zápisem.
- Zaúčtujte uvedené transakce a uzavřete účty na konečný účet rozvahový.
- Sestavte výsledovku za rok 20X1 a zjistěte výsledek hospodaření společnosti Vltava, s.r.o.
- Zjistěte, s jakým výsledkem hospodaření došlo k prodeji nepotřebného materiálu.

Rozvaha společnosti .....k 31.12.20X0			
Aktiva	tis. Kč	Pasiva	tis. Kč
Dlouhodobá aktiva		Vlastní zdroje	
Krátkodobá aktiva		Cizí zdroje	
Celkem		Celkem	

*Ilustrace
účetů hlavní
knihy*

Účet: 112 – Materiál na skladě							
Řádek	Datum	Doklad	Popis	Obrat		Zůstatek	
				MD	D	MD	D
1							
2							
...							
n							

Účet: 321 – Dodavatelé							
Řádek	Datum	Doklad	Popis	Obrat		Zůstatek	
				MD	D	MD	D
1							
2							
...							
n							

Deník

Zatímco do hlavní knihy jsou zaznamenávány účetní případy z hlediska věcného, **do deníku** zachycujeme účetní případy *chronologicky (časově)* za sebou tak, jak postupně nastaly. Deník by měl obsahovat alespoň tyto údaje:

- datum zaznamenání účetní operace do deníku,
- doklad, na základě něhož je účtováno a jeho číselné označení,
- popis operace,
- částku,
- určení účtu, na nějž budeme účtovat na stranu MD,
- určení účtu, na nějž budeme účtovat na stranu D.

V praxi účetní jednotky obvykle účtují na účetním softwaru do deníku (samozřejmě jich účetní jednotka může mít více – např. deník přijatých faktur, deník vydaných faktur, deník pro pokladnu, deník pro ostatní transakce...), který je provázán s jednotlivými účty hlavní knihy. Není tak nutné dělat dva identické zápisy (jeden do hlavní knihy, druhý do deníku).

*Ilustrace
účetního
deníku*

Řádek	Datum	Doklad	Popis	Částka	Účet MD	Účet D
1						
2						
...						
n						

*Knihy
analytických
účetů*

V knihách analytických účetů podrobně rozvádíme jednotlivé účetní operace vybraných syntetických účetů hlavní knihy. Musí však platit, že úhrn obrátů jednotlivých analytických účetů, jakož i úhrn konečných stavů, musí odpovídat obrátu a konečnému stavu na účtu syntetickém.

Ilustrační příklad

Účetní jednotka APLA, s.r.o. zjistila ze své analytické evidence následující informace:

Analytický účet: 112.100 – Lněná příze							
Řádek	Datum	Doklad	Popis	Obrat		Zůstatek	
				MD	D	MD	D
1	5.1.20X1	PŘÍ 2	Příjemka příze	80 000		80 000	
2	11.1.20X1	VÝD 1	Vyskladnění příze		20 000	60 000	
3	18.1.20X1	PŘÍ 5	Příjemka příze	40 000		100 000	
4	26.1.20X1	PŘÍ 6	Příjemka příze	30 000		130 000	

Analytický účet: 112.200 – Bavlna							
Řádek	Datum	Doklad	Popis	Obrat		Zůstatek	
				MD	D	MD	D
1	3.1.20X1	PŘÍ 1	Příjemka bavlny	40 000		40 000	
2	8.1.20X1	PŘÍ 3	Příjemka bavlny	20 000		60 000	
3	16.1.20X1	VÝD 2	Vyskladnění bavlny		50 000	10 000	

Analytický účet: 112.300 – Umělá vlákna							
Řádek	Datum	Doklad	Popis	Obrat		Zůstatek	
				MD	D	MD	D
1	15.1.20X1	PŘÍ 4	Příjemka vláken	80 000		80 000	
2	19.1.20X1	VÝD 3	Vyskladnění vláken		20 000	60 000	
3	25.1.20X1	VÝD 4	Vyskladnění vláken		30 000	30 000	

Účet: 112 – Materiál na skladě							
Řádek	Datum	Doklad	Popis	Obrat		Zůstatek	
				MD	D	MD	D
1	3.1.20X1	PŘÍ 1	Příjemka bavlny	40 000		40 000	
2	5.1.20X1	PŘÍ 2	Příjemka příze	80 000		120 000	
3	8.1.20X1	PŘÍ 3	Příjemka bavlny	20 000		140 000	
4	11.1.20X1	VÝD 1	Vyskladnění příze		20 000	120 000	
5	15.1.20X1	PŘÍ 4	Příjemka vláken	80 000		200 000	
6	16.1.20X1	VÝD 2	Vyskladnění bavlny		50 000	150 000	
7	18.1.20X1	PŘÍ 5	Příjemka příze	40 000		190 000	
8	19.1.20X1	VÝD 3	Vyskladnění vláken		20 000	170 000	
9	25.1.20X1	VÝD 4	Vyskladnění vláken		30 000	140 000	
10	26.1.20X1	PŘÍ 6	Příjemka příze	30 000		170 000	

Podívejme se, jak budou vypadat zápisy v hlavní knize na účtu **Materiál na skladě**.

	Obrat		Zůstatek
	Příjem	Výdej	
Analytický účet 1 – Příze	150 000	20 000	130 000
Analytický účet 2 – Bavlna	60 000	50 000	10 000
Analytický účet 3 – Vlákna	80 000	50 000	30 000
Syntetický účet – Materiál – celkem	290 000	120 000	170 000

*Knihy
podrozvahových účtů*

Na **podrozvahových účtech** sledujeme zejména cizí majetek, k němuž účetní jednotka nemá vlastnické právo, dále má práva k hospodaření se státním majetkem, hypotéky a další. Zápisy na podrozvahových účtech nevstupují do rozvahy.

Příkladem podrozvahových účtů jsou:

- přijatá depozita a hypotéky,
- najatý majetek,
- majetek přijatý do úschovy,
- zásoby přijaté ke zpracování,
- odepsané pohledávky,
- pohledávky a závazky z leasingu,
- a jiné.

3.4.3. Obratová předvaha

Obratová předvaha je jedním z nástrojů formální kontroly účetních zápisů. Obsahuje:

- počáteční stavy jednotlivých syntetických účtů,
- obraty na straně MD jednotlivých syntetických účtů,
- obraty na straně D jednotlivých syntetických účtů, a
- konečné stavy jednotlivých syntetických účtů.

Vzhledem k tomu, že finanční účetnictví je založeno na podvojnosti, musí se počáteční stavy stran MD a D rovnat, to platí stejně i pro obraty a konečné stavy. Jinými slovy, z obratové předvahy můžeme vysledovat, zdali jsme účtovali správně podvojně. To, zda bylo účtováno i souvztažně správně, nebo zda byly zaúčtovány správné částky, či jsme neopomněli zaúčtovat určitý účetní doklad, však z obratové předvahy nezjistíme.

*Ilustrace
obratové
předvahy*

Název účtu	Počáteční stav		Obrat		Konečný stav	
	MD	D	MD	D	MD	D
Ú ₁						
Ú ₂						
...						
Ú _n						
Celkem						

Příklad 3.6

Podnik **Jakarta, s.r.o.**, obchodník mexickými a indonéskými kečupy, měl 1.12.20X1 tyto stavy na účtech:

• kečup Sambal	50 000
• pokladna	10 000
• bankovní účty	500 000
• zaměstnanci	50 000
• rajčata	350 000
• poskytnuté zálohy dodavatelům	100 000
• přijaté zálohy od odběratelů	100 000
• stroj	100 000
• licence na výrobu kečupů	50 000
• směnky k úhradě	25 000
• kečup Bandung	350 000
• kečup „Ham“	150 000
• dodavatelé	250 000
• odběratelé	180 000
• oprávky k dlouhodobému majetku nehmotnému 10%	
• oprávky k dlouhodobému majetku hmotnému 15%	
• základní kapitál	?

V měsíci prosinci ve společnosti Jakarta, s.r.o. nastaly následující skutečnosti:

Datum	Text	Částka
4.12.20X1	Došlé vyúčtování elektrické energie	25 000
9.12.20X1	Veškerý kečup „Ham“ prodán (úhrada provedena v hotovosti). Vyskladnění prodaného zboží. Zúčtování přijaté zálohy od odběratelů.	200 000 ?
11.12.20X1	Nakoupen kečup Bandung na fakturu, (příjemka na sklad).	120 000
12.12.20X1	Vyfakturován prodej kečupů Bandung. Vyskladnění výrobků.	490 000 400 000
15.12.20X1	Nákup výrobní linky na obchodní úvěr. Zúčtování zálohy dodavatelům.	300 000
17.12.20X1	<i>Výdajový pokladní doklad:</i> nakoupeny poštovní známky a ihned spotřebovány.	200
18.12.20X1	Nakoupen kečup „Ham“; úhrada provedena v hotovosti.	55 000
31.12.20X1	Zúčtován nárok zaměstnanců na mzdy za měsíc prosinec 20X1.	100 000
31.12.20X1	<i>Vnitřní účetní doklad:</i> zúčtování odpisů majetku v roce 20X1: - dlouhodobého hmotného majetku (5 % úhrnné výše) - dlouhod. nehmotného majetku (3 % úhrnné výše)	? ?

31.12.20X1	<i>Výpis z běžného účtu:</i>	
	a) úhrady dodavatelům	180 000
	b) úhrada od odběratelů	230 000
	c) úhrada směnky	???
	d) připsaný úrok	350
	e) bankovní poplatky	200

Úkoly:

- Sestavte rozvahu k 1.12.20X1.
- Otevřete účty (pouze nasazením PS, ne podvojným způsobem) .
- Zaúčtujte uvedené transakce a uzavřete účty.
- Sestavte výsledovku za měsíc prosinec 20X1.
- Sestavte rozvahu k 31.12.20X1.

Rozvaha společnosti .....k 1.1.20X0			
Aktiva	tis. Kč	Pasiva	tis. Kč
Dlouhodobá aktiva		Vlastní zdroje	
Krátkodobá aktiva		Cizí zdroje	
Celkem		Celkem	

4. Obecně uznávané předpoklady a zásady

Podvojně účetnictví je založeno na dvou klíčových předpokladech:

- předpoklad aktuální báze, a
- předpoklad neomezeného trvání účetní jednotky v dohledné budoucnosti.

*Předpoklady
účetnictví*

Aktuální báze

Výsledky transakcí a ostatních událostí jsou uznány v období, kdy se uskutečnily a s nímž věcně a časově souvisí, bez ohledu na to, zda proběhly s nimi spojené peněžní toky. Neboli hospodářské transakce jsou zaznamenány v účetních knihách a zohledněny v účetních závěrkách za období, ke kterým se skutečně vztahují bez ohledu na to, kdy za ně bude zapláceno nebo přijata úhrada peněž. Výsledek hospodaření na aktuální bázi se zjišťuje jako rozdíl výnosy – náklady.

Trvání podniku

Účetní informace vycházejí z předpokladu, že podnik bude v dohledné budoucnosti pokračovat ve své činnosti, a nemá tedy v úmyslu ani není nucen likvidovat nebo podstatně omezit rozsah činností.

4.1 Ostatní účetní zásady

*Účetní
zásady*

Kromě těchto dvou základních pilířů podvojněho účetnictví existuje celá řada dalších zásad, na nichž je podvojně účetnictví postaveno. Některé z těchto zásad jsou vzájemně v rozporu, a je tak na účetní jednotce, aby našla rozumný kompromis, díky němuž může být realizována hlavní ze zásad, a to věrně a poctivě zobrazení předmětu účetnictví.

Zásada účetní jednotky

Informace v účetnictví se vyjadřují vždy za určitý ekonomický celek – za vymezenou konkrétní účetní jednotku (je buď shodná, nebo se liší od právní jednotky). Toto vymezení má pro uživatele zásadní význam. Je jasné, v jakém rámci mají příslušné účetní informace hodnotit.

Konkrétní aplikací této zásady v praxi je uvedení názvu účetní jednotky v záhlaví účetních dokladů a účetních výkazů.

Zásada měření (oceňování) v peněžních jednotkách

Předmětem účetnictví mohou být pouze takové činnosti účetní jednotky, jež lze měřit pomocí peněžních jednotek. Dodržení této zásady nám umožní jednotlivé složky majetku účetní jednotky sčítat na libovolném stupni agregace a také zjišťovat finanční situaci této účetní jednotky.

Zásada oceňování v historických cenách

V souladu s touto zásadou bychom měli majetek v účetnictví zachytit v ceně, za níž jsme ho pořídili. V současnosti se setkáme i s jiným způsobem ocenění, a to zejména v oblasti oceňování finančních instrumentů, kde se standardně využívá aktuální tržní ocenění (tzv. ocenění v reálných hodnotách).

Zásada stálé kupní síly peněžní jednotky

Tato zásada předpokládá, že v ekonomice neexistuje inflace a peněžní jednotka tudíž má stále stejnou kupní sílu, což je předpoklad značně nerealistický. V praxi se však za porušení této zásady považuje až vysoká míra inflace, kdy se ocenění účetních položek přepočítává pomocí inflačních koeficientů.

Realizační princip

Dle této zásady bychom měli v účetnictví uzнат výnos v okamžiku jeho realizace (tzn. např. již v okamžiku, kdy je výkon proveden, realizován – prodej výrobků, prodej zboží poskytnutá služba atp., nebo v případě, že byl výnos vydělán či zasloužen a nikoli až v okamžiku jeho úhrady.

Princip přiřazování nákladů výnosům

Veškeré náklady, které byly vynaloženy za účelem dosažení výnosů, musí být vykázány ve stejném účetním období, v jakém byly realizovány výnosy.

Princip periodické alokace

Některé výdaje mají vztah k více účetním obdobím, a proto jsou „rozprostřeny“ do více účetních období na základě odhadu provedeného na racionálním a objektivním základě (alokace výdajů spojených s pořízením dlouhodobých aktiv).

Princip věcné a časové souvislosti

Za účetní období mají být vykázány pouze ty položky, které jsou s vykazovaným obdobím ve věcné a časové souvislosti.

Princip obsahu před formou

Transakce mají být prezentovány ve shodě s jejich ekonomickou podstatou, nikoliv přednostně podle jejich právní povahy.

Zásada periodicity

Zjišťování výsledku hospodaření a finanční situace podniku v pravidelných intervalech.

Zásada opatrnosti

S podnikáním je spojena neurčitost a rizika. Do účetních výkazů by se měla promítnout i oprávněně očekávaná snížení ekonomického prospěchu.

Zásada konzistence mezi účetními obdobími (zásada věcné a metodické stálosti)

Metody účtování hospodářských operací, metody oceňování, náplň příslušných položek v účetních výkazech aj. mají zůstat stejné nejenom uvnitř období, ale i mezi nimi, tj. musí zajišťovat srovnatelnost, kontinuitu.

Zásada materiálnosti

Do účetní závěrky se musí dostat informace důležité pro uživatele.

4.2 Kvalitativní požadavky na účetní informace

Požadavky na účetní informace si určují externí uživatelé účetních informací. Účetnictví, jako prostředek komunikace s uživateli by mělo poskytovat takové informace, které splňují požadavky na ně kladené. Mezi hlavní požadavky kladené na účetní informace patří např.:

Relevantnost Informace by měla mít takovou hodnotu, která by uživateli jednak napomáhala poznat danou skutečnost a zároveň mu umožnila s dostatečnou přesností předvídat budoucí vývoj.

Spolehlivost Účetní informace musí být nestranná, úplná, musí věrně zobrazovat realitu tj. podávat věrný a poctivý obraz, zobrazovat podstatu a ekonomickou realitu, nikoli pouze právní formu. Finanční účetnictví je založeno na principu „**true and fair view**“. Bez tohoto principu by finanční účetnictví nemohlo plnit informační funkci pro své uživatele. Informace, které by neodpovídaly skutečnému stavu v podniku, by uživatelům mnoho neposloužily.

Srozumitelnost Informace musí být srozumitelné pro uživatele, kterým jsou určeny. Zároveň se předpokládá, že uživatelé mají dostatečné poznatky o podnikatelských a ekonomických aktivitách a o účetnictví a že jsou ochotni věnovat studiu těchto informací potřebou péči.

Srovnatelnost Účetní informace by měly být srovnatelné jak mezi účetními obdobími u jednoho podnikatelského subjektu, tak i mezi různými podnikatelskými subjekty stejného odvětví ekonomiky.

5. Výnosy, příjmy, náklady, výdaje

Výnosy jsou zvýšením ekonomického prospěchu, které se projeví buď zvýšením aktiv, nebo výjimečně snížením dluhů, a k němuž dochází v průběhu účetního období jiným způsobem než vkladem vlastníků. Výnosy účtujeme v okamžiku, kdy jsou podnikem zasloužené. Základní podmínkou vykázání výnosů je spolehlivost měření a dostatečný stupeň jistoty.

Příjem znamená celkové zvýšení aktiv účetní jednotky (nikoliv nutně peněz). Příjmy zachytíme v účetnictví v období, kdy k nim skutečně došlo.

Náklady jsou snížením ekonomického prospěchu, které se projeví úbytkem nebo snížením aktiv nebo zvýšením dluhů, a které vede v účetním období k poklesu vlastního kapitálu jiným způsobem než jeho odčerpáním vlastníky. Základním principem vykázání nákladů je jejich souvislost s konkrétními výnosy (matching principle).

Výdaje tvoří jakýkoliv úbytek celkových aktiv podniku (nikoliv nutně peněžních). Výdaje zachytíme v účetnictví v období, kdy k nim skutečně došlo.

Výnos uznáváme a zachycujeme již v okamžiku jeho realizace, v období, ve kterém byly prodány výkony, nikoli až v okamžiku příjmu peněz. Stejně tak náklad uznáváme již v okamžiku jeho vynaložení, nikoli až v okamžiku jeho faktické úhrady. Z tohoto titulu vyplývá, že zisk, který lze definovat jako rozdíl výnosů a nákladů, nebývá totožný s výší peněžních prostředků.

Náklady budeme v účetnictví členit na:

- **Náklady výkonu** – účelová a účelná spotřeba výrobních činitelů v procesu vzniku výkonu (jedná se o přeměněná aktiva, která se stále nacházejí v podniku). Náklady výkonu zachycujeme do období vzniku výkonů bez ohledu na období uskutečnění výdaje.
- **Náklady výsledku** – spotřebované výrobní činitele, které tvoří podstatu právě prodaných výkonů. Výsledkové náklady zachycujeme jen v souvislosti se vznikem výnosu. Výsledkové náklady tvoří protiváhu výnosům při zjišťování výsledku hospodaření.

5.1 Přejídné položky

Přejídné položky slouží v účetnictví k zajištění souměření nákladů a výnosů s období, s nímž věcně a časově souvisejí, a účelně tím přispějí nejen ke zvýšení vypovídací schopnosti účetnictví, ale i k oné „začarované formulce“, kterou známe jako věrné a poctivé zobrazení.

Zobrazení přejídných položek v rozvaze:

AKTIVA	Rozvaha	PASIVA
Dlouhodobý majetek	Vlastní kapitál	
Dlouhodobý nehmotný majetek	Základní kapitál	
Dlouhodobý hmotný majetek	Kapitálové fondy (emisní ážio)	
Dlouhodobý finanční majetek	Fondy ze zisku (rezervní fond, statutární fondy)	
Oběžná aktiva	Nerozdělený zisk/ztráta z minulých let	
Zásoby	Výsledek hospodaření běžného roku	
Pohledávky	Závazky (dluhy)	
Peníze a jiný krátkod.finanční majetek	Rezervy	
	Úvěry a finanční výpomoci	
Přechodná aktiva	Přechodná pasiva	
Σ AKTIVA	Σ PASIVA	

Mezi přechodné položky aktiv a pasiv řadíme:

- účty časového rozlišení a
- dohadné položky.

Poznámka: Přechodné položky nemusí být v rozvaze vykázány jako samostatná skupina aktiv a pasiv, ale mohou být začleněny na straně aktiv (podle své povahy) mezi dlouhodobá či krátkodobá aktiva. Přechodné položky pasiv mohou být vykázány (podle své povahy) mezi dlouhodobými či krátkodobými dluhy.

Přechodné položky	Rozvahová položka
Náklady příštích období	AKTIVUM
Výdaje příštích období	PASIVUM
Výnosy příštích období	PASIVUM
Příjmy příštích období	AKTIVUM
Dohadné účty aktivní	AKTIVUM
Dohadné účty pasivní	PASIVUM

Položka	Výsledková položka v běžném účetním období				Vliv na výši peněž. prostředků v běžném úč. období	
	Výnosy		Náklady		přírůstek	úbytek
	ANO	NE	ANO	NE		
Náklady příštích období				X		X
Výnosy příštích období		X			X	
Příjmy příštích období	X					
Výdaje příštích období			X			

5.1.1. Účty časového rozlišení

Pro účty časového rozlišení platí, že známe:

- *titul účetní operace (o co se jedná),*
- *účetní období, kterého se operace týká,*
- *částka.*

Odložené
náklady

Náklady příštích období

V běžném účetním období dochází k úbytku peněžních prostředků, jež se týkají nákladů, které však souvisejí s obdobím následujícím. Jedná se o předplacené náklady, které reálně nastanou až v příštím účetním období.

Platí, že úbytek aktiv (většinou peněz) již nastal. Účetní jednotce vzniká pohledávka (např. dle smlouvy) – právo získat předplacenou službu. Výše předplacených nákladů i výše pohledávky je přesně známa. (např. předplacené služby, předplatné časopisů, novin).

Nezachycení předplacených nákladů by znamenalo:

- porušení věcné a časové souvislosti výnosů a nákladů,
- nadhodnocení nákladů běžného roku,
- podhodnocení zisku běžného roku,
- podhodnocení aktiv k rozvahovému dni.

Příklad 5.1

Obchodní firma Detox, s.r.o. si předplatila v prosinci 20X0 nájem kanceláří na rok 20X1 ve výši 100 tis. z běžného účtu.

Úkoly:

- Určete, bude se účtovat ve společnosti Detox, s.r.o. v roce 20X0 nebo až v roce 20X1?
- Zaúčtujte příslušné operace v roce 20X0 a v roce 20X1.
- Vyjádřete vliv na rozvahu a výsledovku v roce 20X0 a v roce 20X1.

Účtování v roce 20X0 u společnosti Detox, s.r.o.:

--	--

Účtování v roce 20X1 u společnosti Detox, s.r.o.:

--	--

Příklad 5.2

Obchodní firma Ekoservis, s.r.o. si předplatila v prosinci 20X0 předplatné odborných časopisů na prosinec, leden a únor v celkové výši 9 000, měsíční náklady na časopisy činí 3 000.

Úkoly:

- Určete, bude se účtovat ve společnosti Ekoservis, s.r.o. v roce 20X0 nebo až v roce 20X1?
- Zaúčtujte příslušné operace v roce 20X0 a v roce 20X1.
- Vyjádřete vliv na rozvahu a výsledovku v roce 20X0 a v roce 20X1.

Akruální náklady

Výdaje příštích období

Pokud náklady s běžným obdobím věcně souvisejí, ovšem k úbytku peněžních prostředků dojde až v dalším účetním období, vyúčtujeme tyto zatím ještě neuhrazené náklady na účtu **výdaje příštích období**. Jedná se o reálně spotřebovaná aktiva či služby, které dle smlouvy jsou zúčtovány a uhrazovány až v dalším účetním období. Jedná se tedy o aktuální náklady, které do tohoto účetního období patří a je známa jejich výše.

Patří sem nájemné placené pozadu z pozice nájemce, např. v prvním čtvrtletí následujícího roku, za rok předešlý.

Nevykázání výdajů příštích období v účetnictví by mělo za následek:

- porušení principu věcné a časové souvislosti výnosů a nákladů (např. k zúčtovaným výnosům by chyběly náklady - nájem)
- podhodnocení nákladů,
- nadhodnocení zisku,
- nevykázání (podhodnocení) reálných a smluvně podložených závazků.

Příklad 5.3

Pan Kubíček je podnikatel a vlastní budovu v centru Ostravy. Od 1.12. roku 20X0 pronajal na soukromou praxi dětskému lékaři za 20 tis. měsíčně (účetní období končí dne 31.12.) komerční prostory. Pan Kubíček sepsal s MUDr. Novákem nájemní smlouvu na placení nájemného pozadu, tj. za měsíc prosinec uhradí MUDr. Novák nájemné do 10.1. roku 20X1.

Úkol:

- Zaúčtujte nájemné v účetnictví MUDr. Nováka v roce 20X0.
- O jaký typ operace se v roce 20X0 u MUDr. Nováka jedná?
- Zachyťte transakce v účetnictví dětského lékaře v roce 20X1.
- Vyjádřete vliv na rozvahu a výsledovku v roce 20X0 a v roce 20X1.

Řešení v účetnictví MUDr. Nováka v roce 20X0.

--	--

Řešení v účetnictví MUDr. Nováka v roce 20X1.

--	--

Příklad 5.4

Od 1. listopadu 20X0 začíná v naší společnosti Reluf, s.r.o. audit, který se protáhne do konce března roku 20X1, a poté bude uhrazen dle „Smlouvy o auditu“ v celkové výši 100 000, měsíční náklady auditu představují 20 000.

Úkoly:

- Zachyťte operace v účetnictví společnosti Reluf, s.r.o. v roce 20X0 a v roce 20X1.
- Dodržujte akruální princip a princip věcné souvislosti a časové souvislosti výnosů a nákladů.

--	--	--	--

Příklad 5.5

Od 1. listopadu 20X0 začíná v naší společnosti Reluf, s.r.o. audit, který se protáhne do konce března roku 20X1. Dle „Smlouvy o auditu“ byl audit uhrazen společností Reluf, s.r.o. v celkové výši 100 000 dne 1. listopadu 20X0 (měsíční náklady auditu představují 20 000).

Úkoly:

- Zachyťte operace v účetnictví společnosti Reluf, s.r.o. v roce 20X0 a v roce 20X1.
- Dodržujte akruální princip a princip věcné souvislosti a časové souvislosti výnosů a nákladů.

--	--	--	--

--	--	--	--

--	--	--	--

Odložené výnosy

Výnosy příštích období

Na účtu výnosy příštích období účtujeme příjmy přijaté v běžném účetním období, které jsou však spjaty s výnosy, které věcně spadají do období následujících. K vlastnímu zúčtování této částky do výnosů tedy dochází až v období, se kterým daný výnos souvisí.

Jedná se tedy o reálně získaná aktiva vykazující jednotky, většinou peníze za služby a výkony, které budou podle uzavřených smluv a dohod poskytnuty v příštím účetním období. Se získáním aktiv současně vzniká závazek poskytnout dohodnutou službu či výkon. Příkladem může být nájemné placené předem (z hlediska pronajímatele), předplacené služby (z hlediska poskytovatele služeb).

Nevykázání výnosů příštích období v účetnictví by znamenalo, že:

- přírůstek aktiv by byl účtován současně jako výnos, ke kterému zatím nebyly zúčtovány náklady, došlo by k porušení věcné a časové souvislosti výnosů a nákladů, neboť náklady vzniknou až v budoucím období,
- nadhodnocení výnosů,
- nadhodnocení zisku,
- podhodnocení závazků.

Příklad 5.6

Poradenská firma si pronajala dvě kanceláře u MINIMA, s.r.o. (majitele administrativní budovy), začátek pronájmu je sjednán od 1.1. 20X1. Na základě podepsané smlouvy dne 20.12. 20X0 bude hrazeno měsíční nájemné předem (bankovním převodem), konkrétně vždy do 27. kalendářního dne předchozího měsíce v částce 50 000.

Úkoly:

- Zaúčtujte příslušné operace u pronajímatele společnosti MINIMA, s.r.o. v roce 20X0 a v roce 20X1.
- Vyjádřete vliv na rozvahu a výsledovku u společnosti MINIMA, s.r.o. v roce 20X0 a v roce 20X1.

Účetnictví pronajímatele společnost MINIMA, s.r.o. v roce 20X0:

--	--

Účetnictví pronajímatele společnost MINIMA, s.r.o. v roce 20X1:

--	--

Příklad 5.7

Zaúčtujte znovu příklad 5.5. nyní však z pohledu nájemce.

Úkoly:

- Zaúčtujte příslušné operace u nájemce – poradenské firmy v roce 20X0 a v roce 20X1.
- Vyjádřete vliv na rozvahu a výsledovku nájemce v roce 20X0 a v roce 20X1.

Účetnictví poradenské služby (nájemce) v roce 20X0:

--	--

Účetnictví poradenské služby (nájemce) v roce 20X1:

--	--

Akruální
výnosy

Příjmy příštích období

Na účtu příjmy příštích období účtujeme částky, které podnik bude inkasovat až v následujícím účetním období, ale výnosy s takovými částkami související jsou však spjaty s běžným účetním obdobím (výkony byly předány odběrateli v běžném roce).

Jedná se o reálné pohledávky z minulých událostí, které jsou pod kontrolou vykazující jednotky, které však budou zúčtovány externímu subjektu a uhrazeny v příštím období.

Patří sem nájemné hrazené zpětně z pozice pronajimatele, výnosové provize a provedené a odebrané, avšak dosud nevyúčtované práce a služby.

Nevykázání příjmů příštích období v účetnictví by mělo za následek:

- porušení principu věčné a časové souvislosti výnosů a nákladů, neboť náklady na předané výkony již nastaly v běžném období,
- podhodnocení výnosů,
- podhodnocení zisku,
- podhodnocení aktiv k rozvahovému dni.

Příklad 5.8

Pan Kubíček je podnikatel a vlastní budovu v centru Ostravy. Od 1.12. roku 20X0 pronajal na soukromou praxi dětskému lékaři za 20 tis. měsíčně (účetní období končí dne 31.12.) komerční prostory. Pan Kubíček sepsal s MUDr. Novákem nájemní smlouvu na placení nájemného pozadu, tj. za měsíc prosinec uhradí MUDr. Novák nájemné do 10.1. roku 20X1.

Úkol:

- Zaúčtujte nájemné v účetnictví pana Kubíčka v roce 20X0.
- Zaúčtujte příslušné operace v účetnictví pronajimatele Kubíčka v roce 20X1.
- Vyjádřete vliv na rozvalu a výsledovku v roce 20X0 a v roce 20X1.

Řešení v účetnictví pronajimatele pana Kubíčka v roce 20X0.

--	--

Řešení v účetnictví pronajimatele pana Kubíčka v roce 20X1.

--	--

Příklad 5.9

Auditorská společnost Věrný obraz, a.s., provádí od 1. listopadu 20X0 ve společnosti Reluf, s.r.o. audit, který se protáhne do konce března roku 20X1, a poté bude uhrazen dle „Smlouvy o auditu“ v celkové výši 100 000, měsíční náklady auditu představují 20 000.

Úkoly:

- Zachyťte operace v účetnictví auditorské společnosti v roce 20X0 a v roce 20X1.
- Dodržujte akruální princip a princip věcné souvislosti a časové souvislosti výnosů a nákladů.

Příklad 5.10

Auditorská společnost Věrný obraz, a.s. provádí od 1. listopadu 20X0 ve společnosti Reluf, s.r.o. audit, který se protáhne do konce března roku 20X1. Celkové náklady auditu byly uhrazeny v plné výši 100 000 dne 1. listopadu 20X0 na běžný účet auditorské společnosti (měsíční náklady auditu představují 20 000).

Úkoly:

- Zachyťte operace v účetnictví auditorské společnosti v roce 20X0 a v roce 20X1.
- Dodržujte akruální princip a princip věcné souvislosti a časové souvislosti výnosů a nákladů.

--	--	--	--

5.1.2. Dohadné položky

Dohadné položky jsou další částí přechodných aktiv a pasiv.

Pro dohadné položky platí, že známe:

- *titul účetní operace (o co se jedná),*
- *účetní období, kterého se operace týká,*
- *neznáme částku.*

Dohadné položky aktivní

Na dohadných účtech aktivních účtujeme o pohledávkách, které nelze vykázat na konci účetního období jako standardní pohledávky vzhledem k tomu, že právě neznáme přesnou výši částky. Přesto však výnos s takovouto částkou související je logicky spjat s běžným účetním obdobím. Typickým příkladem je dosud pojišťovnou nevyúčtovaná náhrada škody.

Kdyby nebyly dohadné položky aktivní zúčtovány, byly by podhodnoceny pohledávky a výnosy. Byl by tak podhodnocen i výsledek hospodaření.

Příklad 5.11

Autodopravce má pojištěny veškeré dopravní prostředky. V závěru roku došlo k dopravní nehodě, která si vyžádala opravu ve výši 150 000 (úhrada provedena v hotovosti).

Do konce roku 20X0 tj. do data uzavírání účetních knih, pojišťovna nepotvrdila výši náhrady z důvodů dopravní nehody. Na základě pojistné smlouvy podnik vypočítal a odhadl výši náhrady, kterou může očekávat v příštím období, přibližně 120 000. V příštím roce pojišťovna potvrdila konečnou výši náhrady 125 000 a částku uhradila na bankovní účet.

Úkoly:

- Zaúčtujte operace, které vyplývají ze zadání, v účetnictví autodopravce v roce 20X0.
  - Zjistěte výsledek hospodaření autodopravce za rok 20X0.
  - Zaúčtujte operace v účetnictví autodopravce v roce 20X1.
  - Zjistěte výsledek hospodaření za rok 20X1.
-

Řešení v účetnictví autodopravce v roce 20X0:

Řešení v účetnictví autodopravce v roce 20X1:

--	--	--

Dohadné položky pasivní

Představují skutečné závazky z minulých událostí, které souvisejí s běžným účetním obdobím a mají za následek vznik nákladů, avšak ani v tomto případě neznáme do konce účetního období jejich přesnou výši částky.

Můžeme říci, že aktivum již v účetní jednotce je, došlo podle smlouvy, bylo převzato, dokonce někdy bylo i spotřebováno, služba byla spotřebována, tj. vznikl náklad. Budeme muset v budoucnu v dohodnutém termínu zaplatit podle zúčtovacích dokladů, které jsme do konce účetního období neobdrželi.

Patří sem např. nevyúčtované telefonní služby, nevyúčtovaná spotřeba energie, vody, plynu, nevyfakturované dodávky materiálu, zboží apod.

Kdyby nebyly dohadné položky pasivní vykázány v účetnictví, byly by podhodnoceny závazky a případně nadhodnocen výsledek hospodaření.

Příklad 5.12

Do konce uzavírání účetních knih podnik neobdržel fakturu za vyúčtování elektrické energie za poslední čtvrtletí běžného roku. Podle propočteného odhadu bude toto vyúčtování ve výši 500. Následující rok podnik obdržel fakturu za energii ve výši 520.

Úkoly:

- Zaúčtuje operace, které vyplývají ze zadání, v účetnictví v roce 20X0.
- Zjistěte výsledek hospodaření za rok 20X0.
- Zaúčtujte operace v účetnictví v roce 20X1.
- Zjistěte výsledek hospodaření za rok 20X1.

Řešení v roce 20X0:

--	--

Řešení v roce 20X1:

--	--

Poznámka k přechodným položkám:

Zálohy se časově nerozlišují. Záloha není definitivní platba. Zálohu nejprve zaplatíme (přijmeme), poté dojde k dodávce zboží nebo služby a pak se doplácí zbytek. Zálohu doprovází „vyúčtování zálohy“, celá transakce se ukončuje až po něm.

Příklad 5.13

Akciová společnost Uragán má k 1.12. 20X0 tyto stavy na účtech: základní kapitál 2 000 000, běžný účet 1 800 000, pokladna 200 000.

Během měsíce prosince 20X0 se uskutečnily následující účetní operace:

- 05.12.20X0 nakoupila automobil na fakturu za 380 000, faktura bude splatná v březnu 20X1,
- 08.12.20X0 přijala na běžný účet částku 600 000 za pronájem skladových prostor Inter a. s. za měsíce leden až březen roku 20X1,
- 10.12.20X0 uhradila z běžného účtu částku 500 000 za předplatné časopisů na měsíc leden až březen roku 20X1,
- 17.12.20X0 uhradila z běžného účtu fakturu za úklid za měsíc prosinec 20X0 ve výši 100 000 Kč,
- 19.12.20X0 zaúčtovala smlouvu o pronájmu výrobní haly (přijaté nájemné) za říjen až prosinec roku 20X0 Proton a. s. (podle smlouvy Proton provede úhradu v únoru 20X1) ve výši 300 000,
- 20.12.20X0 zaúčtovala smlouvu za pronájem parkoviště od firmy P+R (placené nájemné) za říjen až prosinec roku 20X0, splatnost dle smlouvy v únoru roku 20X1 ve výši 500 000,
- 21.12.20X0 společnost Uragán a.s., doposud neobdržela od dodavatele vyúčtování spotřeby elektrické energie za poslední čtvrtletí roku 20X0, společnost tedy provádí neoficiální odhad spotřeby podle elektroměru ve výši 800 000,
- 29.12.20X0 poskytnutá záloha dodavateli na dodávku zboží z USA v příštím roce 80 000.

Úkoly:

- Sestavte zahajovací rozvahu k 1. 12. 20X0.
- Otevřete účty hlavní knihy a запиšte počáteční stavy (bez účtování podvojným způsobem).
- Zaúčtujte operace, které vyplývají ze zadání, v účetnictví spol. Uragán a.s. v prosinci 20X0.
- Zjistěte výsledek hospodaření za rok 20X0.
- Sestavte rozvahu a výsledovku k 31. 12. 20X0.

Operace příštího roku:

- Sestavte rozvahu k 1.1.20X1.
- Zaúčtujte operace, které vyplývají ze zadání v roce 20X1 víte-li, že faktura za vyúčtování elektrické energie od PRE došla v únoru 20X1 a fakturovaná částka činí 820 000.

Rozvaha společnosti Uragán k 1.12.20X0			
Aktiva	tis. Kč	Pasiva	tis. Kč
Celkem		Celkem	

Výsledovka společnosti 20X0			
Náklady	tis. Kč	Výnosy	tis. Kč

Rozvaha společnosti Uragán k 31.12.20X0			
Aktiva	tis. Kč	Pasiva	tis. Kč
Celkem		Celkem	

Rozvaha společnosti Uragán k 1.1.20X1			
Aktiva	tis. Kč	Pasiva	tis. Kč
Celkem		Celkem	

Výsledovka společnosti 20X1			
Náklady	tis. Kč	Výnosy	tis. Kč

Rozvaha společnosti Uragán k 31.1.20X1			
Aktiva	tis. Kč	Pasiva	tis. Kč
Celkem		Celkem	

6. Oceňování

Oceňování je bezesporu nejvýznamnějším metodickým prvkem účetnictví. Oceňování představuje přiřazení určité peněžní částky konkrétnímu množství a druhu majetku a závazků. Výběr vhodné oceňovací veličiny má významný vliv na výši, správnost, reálnost a objektivnost vykazovaného stavu a změn majetku a zdrojů jeho financování. Proto oceňování vždy podléhá regulaci (národní či nadnárodní).

Obecně jsou uznávány dva základní **okamžiky**, ke kterým majetek a závazky oceňujeme, a to k

- **okamžiku uskutečnění účetního případu,**
- **ke konci rozvahového dne či k jinému okamžiku, k němuž se účetní závěrka sestavuje.**

6.1 Ocenění majetku a závazků k okamžiku uskutečnění účetního případu

Při ocenění k okamžiku uskutečnění účetního případu rozpoznává (zákon o účetnictví – národní regulace) následující alternativy ocenění:

- **pořizovací cena**, jíž rozumíme cenu, za kterou byl majetek pořízen, a to včetně nákladů, které s jeho pořízením souvisí
  - pořizovací cenou oceňujeme nakupovaný dlouhodobý nehmotný a dlouhodobý hmotný majetek, nakupované zásoby, cenné papíry a podíly, a dále pohledávky nabyté za úplatu či vkladem
- **vlastní náklady**, jimiž rozumíme veškeré přímé náklady vynaložené na výrobu či jinou činnost, a dále část nepřímých nákladů, která je s danou výrobou či jinou činností spojená
  - vlastními náklady oceňujeme zásoby vlastní výroby, a to včetně příchovek zvířat, a dále dlouhodobý nehmotný a dlouhodobý hmotný majetek vyrobený ve vlastní režii
- **reprodukční pořizovací cena**, jíž rozumíme cenu, za kterou by byl majetek pořízen v době, kdy se o něm účtuje,
  - reprodukční pořizovací cenou oceňujeme majetek v případě bezúplatného nabytí⁶ a dále majetek vyrobený ve vlastní režii, u něhož nejsme schopni stanovit výši vlastních nákladů
- **jmenovitá hodnota**, jíž rozumíme nominále
  - jmenovitou hodnotou oceňujeme pohledávky, závazky, peněžní prostředky a ceniny

---

⁶ Příkladem budiž přijetí daru ve formě 5 let starého automobilu. Reprodukční pořizovací cenou pak rozumíme hodnotu takto starého automobilu identické značky a kvality na trhu.

Jako vedlejší pořizovací náklady související s pořízením dlouhodobého NM a dlouhodobého HM do doby zařazení do užívání považujeme:

- přepravné,
- montáž,
- clo,
- zprostředkovatelské poplatky,
- správní poplatky,
- poplatky za poradenství,
- poplatky za expertízy,
- poplatky za předprojektové přípravné práce,
- úroky (z úvěru, směnky) do doby zařazení majetku do užívání, pokud tak účetní jednotka rozhodne (účetní jednotka má u této položky právo volby),
- průzkumné, geologické a projektové práce, a to včetně variantních řešení a rozpočtu,
- zařízení staveniště a terenní úpravy,
- umělecká díla tvořící součást stavby,
- náhrady za omezení vlastnických práv,
- zůstatkové ceny vyřazených staveb v důsledku nové výstavby,
- ocenitelná práva využitá při pořizování majetku,
- odvody za dočasné či trvalé odnětí půdy,
- náklady na kolaudaci,
- zabezpečovací, konzervační a udržovací práce při zastavení pořizování majetku.

Do pořizovací ceny dlouhodobého NM a dlouhodobého HM **nelze** (dle národní regulace) **zahrnout**:

- opravy a údržbu,
- kurzové rozdíly,
- smluvní pokuty a úroky z prodlení,
- daně spojené s pořízením dlouhodobého majetku, které zákon o dani z příjmů nepokládá za daňově účinné,
- daň z převodu nemovitostí,
- náklady na zaškolení pracovníků,
- náklady na vybavení pořizovaného dlouhodobého majetku zásobami,
- náklady na biologickou rekultivaci,
- nájemné za stavební pozemek, na němž výstavba probíhá,
- náklady spojené s přípravou a zabezpečením výstavby vzniklé po uvedení pořizovaného DM do užívání.

Jako přímé náklady související s pořízením **cenných papírů a podílů** jsou:

- makléřské poplatky,
- burzovní poplatky,
- poplatky poradcům.

Součástí pořizovací ceny nejsou náklady spojené s držbou cenného papíru a podílu, a dále úroky z úvěrů na pořízení cenných papírů a podílů.

Součástí pořizovací ceny **zásob** je:

- přepravné,
- clo,
- pojistné,
- provize.

Součástí pořizovací ceny zásob nejsou úroky z úvěrů sloužící k „profinancování“ pořízení zásob.

Jako přímé náklady související s pořízením **pohledávek** jsou:

- provize,
- odměny právníkům,
- náklady na znalecké ocenění nakupovaných pohledávek.

Příklad 6.1

Společnost nakoupila od zahraniční firmy průmyslový automat. V souvislosti s jeho nákupem došlo k následujícím operacím (na všechny operace byly vyhotoveny průkazné účetní doklady):

– cena pořízení (nákupní) fakturovaná dodavatelem	20 000
– dopravné fakturované externím přepravcem	50
– pojištění při dopravě	10
– nákladové úroky placené z bankovního úvěru, použitého na nákup automatu	800
– náklady na služební cestu tuzemského zaměstnance do dodávající země, spojená s návštěvou různých firem vyrábějících průmyslové automaty a se zajištěním dodávky zakoupeného automatu	20
– dovozní clo vyměřené na dodaný automat	1 000
– mzda zaměstnance za úklid prostor pro instalaci automatu	5

Úkoly:

- Na základě analýzy jednotlivých položek výdajů s pořízením souvisejících stanovte celkové pořizovací výdaje (pořizovací cenu) na nákup průmyslového automatu.

Příklad 6.2

Společnost nakoupila od zahraniční firmy z Indonésie montovanou halu, která bude sloužit ve společnosti jako sklad. V souvislosti s nákupem haly došlo k následujícím operacím (na všechny operace byly vyhotoveny průkazné účetní doklady):

– cena pořízení (nákupní) fakturovaná dodavatelem	680 000
– celní výměr	72 000
– pojištění zásilky při dopravě	50 000
– faktura za dopravu montované haly	90 000
– montáž haly byla provedena zahraniční firmou	70 000
– proškolení pracovníků v nové hale provedl dodavatel haly	35 000
– montovaná hala byla vybavena regály na skladování	110 000

Úkoly:

- Na základě analýzy jednotlivých položek výdajů s pořízením souvisejících stanovte celkové pořizovací výdaje (pořizovací cenu) montované haly.

Příklad 6.3

Společnost ELkom a. s. nakoupila akcie spolnosti XY. Společnost nakoupila 40 kusů akcií o nominální hodnotě 1000 za jednu akcii za tržní cenu 48 000 (za 40 kusů akcií). Poplatky makléři činily 10% z nominální hodnoty akcií.

Úkoly:

- Na základě analýzy jednotlivých položek výdajů s pořízením souvisejících stanovte pořizovací cenu akcií společnosti XY, které vykáže ve svém účetnictví společnost ELkom a. s.

Příklad 6.4

Společnost zabývající se nákupem a prodejem zboží nakoupila v průběhu účetního období 100 kusů zboží A (25 Kč za 1 kus), 100 kusů zboží B (26 Kč za 1kus) a 100 kusů zboží C (27 Kč za 1 kus). Faktura za dopravu všech 300 kusů zboží činila 300 korun.

Úkoly:

- Na základě analýzy jednotlivých položek výdajů s pořízením souvisejících stanovte pořizovací cenu zboží A, B a C.
-

6.2 Ocenění majetku a závazků ke konci rozvahového dne či k jinému okamžiku, k němuž se účetní závěrka sestavuje.

Účetní jednotky k rozvahovému dni mají za povinnost majetek a závazky zachytit v ocenění, která nám uvádí následující tabulka:

Aktivum	Při pořízení	K rozvahovému dni
Dlouhodobý nehmotný majetek	pořizovací cena/ reprodukční pořizovací cena/ vlastní náklady	zůstatková cena, nebo nižší z hodnot (zůstatková cena vs. tržní cena)
Dlouhodobý hmotný majetek odpisovaný	pořizovací cena/ reprodukční pořizovací cena / vlastní náklady	zůstatková cena, nebo nižší z hodnot (zůstatková cena vs. tržní cena)
Dlouhodobý hmotný majetek neodpisovaný	pořizovací cena/ reprodukční pořizovací cena / vlastní náklady	nižší z hodnot (pořizovací cena/reprodukční cena/vlastní náklady vs. tržní cena)
Realizovatelné cenné papíry	pořizovací cena/ reprodukční pořizovací cena	reálná hodnota
Nakupované zásoby	pořizovací cena/ reprodukční pořizovací cena	nižší z hodnot (pořizovací cena/reprodukční cena vs. tržní cena)
Zásoby vlastní výroby	vlastní náklady/ reprodukční pořizovací cena	
Pohledávky	jmenovitá hodnota/ pořizovací cena	nižší z hodnot (jmenovitá hodnota/pořizovací cena vs. tržní cena)
Peníze	jmenovitá hodnota	
Majetkové cenné papíry k obchodování	pořizovací cena/ reprodukční pořizovací cena	reálná hodnota
Závazky	jmenovitá hodnota	jmenovitá hodnota

Poznámka: tabulka není vyčerpávající, je přizpůsobena osnovám kurzu

Reálnou hodnotou se rozumí:

- **Tržní hodnota** – hodnota, která je vyhlášena na tuzemské či zahraniční burze nebo na jiném veřejném (organizovaném) trhu. Účetní jednotka použije takovou tržní hodnotu, která je vyhlášena k okamžiku ne pozdějšímu, než je okamžik ocenění, a nejvíce se blížícímu okamžiku ocenění.
  - **Ocenění kvalifikovaným odhadem či oceňování stanovené posudkem znalce** – za předpokladu, že **nelze reálnou hodnotu** spolehlivě stanovit, se pro potřeby ocenění k rozvahovému dni použije oceňovací techniky používané při pořizování majetku a závazků.
-

7. Inventarizace

Inventarizace je jedním z metodických prvků každého účetního systému. Obecně se má za to, že by se měla provádět minimálně jednou ročně. Hlavním smyslem inventarizace je zjistit skutečný stav majetku a závazků a porovnat jej se stavem v účetnictví.

Inventarizuje se veškerý majetek a závazky. Výsledkem inventarizace bývají inventarizační rozdíly, ať již přírůstky, či úbytky.

Inventarizaci provádí buď podnikatel sám, nebo v případě větších účetních jednotek je stanovena k jejímu provedení inventarizační komise.

Z časového hlediska rozlišujeme tyto druhy inventarizace:

- **řádnou inventarizaci**, která je prováděna pravidelně v předem stanovených lhůtách.
- **mimořádnou inventarizaci**, ta je uskutečňována při mimořádných událostech, jako jsou např. živelné katastrofy, ale i personální změny odpovědných pracovníků.

Dále můžeme inventarizaci členit na:

- **periodickou** – základní forma inventarizace,
- **průběžnou** – je prováděna jen u dlouhodobého hmotného majetku a zásob.

Z hlediska rozsahu:

- **úplnou** – inventarizace veškerého majetku a veškerých závazků,
- **částečnou** – inventarizace vybraného majetku a vybraných závazků. Provádí ve větších účetních jednotkách, a to obecně za kratší okamžik než je účetní období.

Inventurou rozumíme činnost, kdy zjišťujeme, oceňujeme a písemně zaznamenáváme skutečný stav majetku a závazků. Jedná se první a hlavní etapu inventarizace.

Podle povahy majetku a závazků provádíme tyto druhy inventury:

- **fyzickou inventuru** (např. u zásob),
- **dokladovou inventuru** (např. u zúčtovacích vztahů).

Výsledkem inventarizace je zjištění inventarizačních rozdílů, jež vzniknou porovnáním skutečného stavu podle inventury se stavem, jež je zaznamenán v účetnictví. Za předpokladu, že skutečný stav je vyšší než stav zachycený v účetnictví, hovoříme o **přebytku**; je-li tomu naopak, hovoříme o **manku** (u pokladní hotovosti pak o schodku). Stav zachycený v účetnictví následně korigujeme tak, aby účetnictví odpovídalo skutečnosti.

Ilustrační příklad

Inventarizační komise v likérce Vlašim, a. s., zjistila následující rozdíly mezi skutečným stavem zásob na skladě a stavem účetním:

Zásoba	Skutečnost	Stav v účetnictví
Rumový extrakt	1 500	1 485
Mátový extrakt	850	870
Lih	8 650	11 320
Lahve	6 300	6 402

Vyčíslené inventarizační rozdíly:

Zásoba	Skutečnost	Stav v účetnictví	Inventarizační rozdíl	Nový stav v účetnictví
Rumový extrakt	1 500	1 485	přebytek 15	1 500
Mátový extrakt	850	870	manko 20	850
Lih	8 650	11 320	manko 2 670	8 650
Lahve	6 300	6 402	manko 102	6 300

Příklad 7.1

Vložený kapitál do podniku	10 000
Podnik vlastní budovu, jejíž pořizovací cena byla zůstatková cena ke dni sestavení rozvahy	4 000 3 840
Akcie koupené za účelem dlouhodobého držení tržní cena ke dni sestavení rozvahy	2 000 1 000
Software v pořizovací ceně zůstatková cena ke dni sestavení rozvahy	280 224
Vlastní budova stojí na pozemku zakoupeném v pořizovací ceně	1 270
Strojní zařízení a dopravní prostředky v pořizovací ceně zůstatková cena ke dni sestavení rozvahy	10 000 9 050
Pohledávky z obchodních vztahů (krátkodobé)	5 100
Materiál v pořizovací ceně čistá realizační cena ke dni sestavení rozvahy	1 250 850
Pokladna	185
Dluhy z obchodně závazkových vztahů krátkodobé	6 855
Zboží	510
Nedokončená výroba	350
Bankovní účty	4 890
Rezervy	880
Rezervní fond	1 000
Nerozdělený zisk minulých let	1 903
Dluhy z výpůjček krátkodobé	180
Ostatní krátkodobé závazky	2 500
Dluhy vůči finančním institucím dlouhodobé	3 000
Zisk za účetní období	951

Úkoly:

- Sestavte rozvahu podniku Neptun s.r.o., k 31.12. 20X0, jestliže znáte dále uvedené zůstatky rozvahových účtů v tis. Kč.

Rozvaha..... k datu 31.12. 20X0

Aktiva	Brutto (-) korekce	Netto	Vlastní kapitál a dluhy	Netto
A Dlouhodobá aktiva (DA)			A Vlastní kapitál	
Nehmotná aktiva			Základní kapitál	
Hmotná aktiva			Rezervní fond	
oprávky k DA			Nerozděl.zisk/ztráta min.let	
			Zisk/ztráta za účet. období	
B Krátkodobá aktiva (KA)			B Dluhy	
Zásoby			Věřitelé dlouhodobí	
Dlužníci krátkodobí			Věřitelé krátkodobí	
Peníze a obdobná aktiva				
C Přechodné položky			C Přechodné položky	
Součet aktiv			Součet vl. kapitálu a dluhů	

Příklad 7.2

Náklady:	
Nákupní cena prodaného zboží	50 000
Finanční náklady	700
Odpisy	800
Nakupované služby	1 000
Osobní náklady	1 500
Ostatní provozní	200
Daň ze zisku z běžné činnosti	2 415
Daň ze zisku z mimořádné činnosti	21
Výnosy:	
Tržby za zboží	60 000
Ostatní provozní výnosy	300
Finanční výnosy	800

Úkoly:

- Sestavte výsledovku podniku Minyak s.r.o. za období od 1.1.20X0 do 31.12. 20X0 jestliže znáte stavy na účtech nákladů a výnosů v tis. Kč.
- Určete obchodní marži k 31.12.20X0.

Výsledovka ..... za období od 1.1. do 31.12.20X0

Náklady		Výnosy	
Provozní výsledek (zisk)		Provozní výsledek (ztráta)	
Výsledek z běžné činnosti po zdanění (zisk)		Výsledek z běžné činnosti po zdanění (ztráta)	

Příklad 7.3

K datu 1.12. 20X0 vznikla obchodní firma Larneco s.r.o., Společnost zahájila svoji podnikatelskou činnost ve dvou pronajatých zařízených kancelářích.

Majitelé složili základní kapitál ve výši 1 000 z toho v hotovosti 100.

V průběhu měsíce prosince se uskutečnily následující transakce uvedené v přehledu v tis. Kč:

č.	Popis transakce	částka
1.	Nákup počítače v hotovosti	120
2.	Úhrada nájemného za prosinec v hotovosti	80
3.	Nákup zboží na obchodní úvěr	2 000
4.	Založení bankovního účtu - složení hotovosti z pokladny	500
5.	Krátkodobá půjčka od banky připsaná na nový bankovní účet	2 000
6a.	Prodej poloviny zboží na obchodní úvěr za 1 100	
6b.		
7.	Inkaso pohledávky na bank.účet	1 100
8.	Úhrada obchodního závazku z bankovního účtu	2 000
9.	Nákup krátkodobých cenných papírů uhrazeno z bankovního účtu	800
10a.	Prodej zbývající části zboží v hotovosti za 1 070	
10b.		
11.	Splátka krátkodobé půjčky u běžného účtu	250
12.	Platba úroků z bankovního účtu	20
13.	Zúčtování mzdových nákladů	100
14.	Zúčtování odpisů	5
15a.	Prodej poloviny cenných papírů za 410, na bankovní účet	
15b.		
16.	Nákup zboží na obchodní úvěr	1 500

Výsledovka společnosti .....za prosinec 20X0			
Náklady	tis. Kč	Výnosy	tis. Kč
Provozní výsledek (zisk)		Provozní výsledek (ztráta)	
Finanční výsledek (zisk)		Finanční výsledek (ztráta)	
Výsledek z běžné činnosti po zdanění (zisk)		Výsledek z běžné činnosti po zdanění (ztráta)	

Rozvaha společnosti.....k 31.12.20X0			
Aktiva	tis. Kč	Pasiva	tis. Kč
Dlouhodobá aktiva		Vlastní zdroje	
Krátkodobá aktiva		Cizí zdroje	
Celkem		Celkem	

Příklad 7.4

Úkoly:

- Napište tři druhy pohledávek, při kterých současně nevzniká výnos.
- Napište tři hospodářské operace s dluhy, při kterých dochází ke změnám pouze na straně pasiv v rozvaze.
- Napište tři hospodářské operace, při kterých dochází ke změně struktury vlastního kapitálu.
- Určete, která (které) položka (y) do řady nepatří:
  - poskytnuté zálohy na služební cesty, odběratelé, výnosy příštích období, příjmy příštích období, směnky k inkasu.
  - náklady na prodané zboží, náklady příštích období, spotřeba materiálu, mzdové náklady, oprávk, nákladové úroky.

- kapitálové fondy, rezervy, základní kapitál, výsledek hospodaření, předepsané dividendy akcionářům, nerozdělený zisk minulých let, neuhrazená ztráta minulých let, emisní ážio.

Příklad 7.5

Společnost ISOM a.s. eviduje v účetnictví k 1.1.20X0 zásoby ve výši 120 000 Kč, přičemž k 31.12.20X0 činí stav zásob 48 000 Kč. V průběhu roku se uskutečnily nákupy zboží za 490 000 Kč. Tržby za zboží za rok 20X0 činily 782 000 Kč.

Úkoly:

– Určete obchodní marži k 31.12.20X0.

Příklad 7.6

Položka	v tis. Kč (před uzavřením účetních knih)
Emitované akcie	2 000
Rezervní fond	150
Stroje a zařízení	2 000
Oprávky ke strojům a zařízením	700
Materiál	50
Zboží	500
Hotové výrobky	500
Bankovní účet	1 500
Pohledávky z obchodních vztahů krátkodobé	800
Dluhy vůči finančním institucím dlouhodobé	1 100
Dluhy z obchodně závazkových vztahů krátkodobé	800
Peníze v pokladně	850
Nerozdělený zisk z minulých let	750
Průmyslová práva	800
Oprávky k průmyslovým právům	100
Výdaje příštích období	200
Rezervy	810
Náklady příštích období	200
Příjmy příštích období	50
Dohadná položka aktivní	30
Předpis dividend vůči akcionářům	80
Výnosy příštích období	40
Výsledek hospodaření běžného období	???

Úkoly:

- Sestavte rozvahu a zjistěte výsledek hospodaření.
- Jaká je celková výše závazků ve společnosti?
- Jaká je netto hodnota dlouhodobých aktiv?
- V jaké výši je vlastní kapitál ve společnosti?

Výsledovka společnosti .....za prosinec 20X0			
Náklady	tis. Kč	Výnosy	tis. Kč
Provozní výsledek (zisk)		Provozní výsledek (ztráta)	
Finanční výsledek (zisk)		Finanční výsledek (ztráta)	
Výsledek z běžné činnosti po zdanění (zisk)		Výsledek z běžné činnosti po zdanění (ztráta)	

